

Εθνικό Παρατηρητήριο για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών

Πρώτη εθνική έκθεση της Ελλάδας
Νοέμβριος 2004

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

για τα μαθήματα
«Φύλο και Κοινωνική Πολιτική»
«Πολιτικές Ισότητας των Φύλων»

Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής

Η μετάφραση από τα γαλλικά έγινε στο πλαίσιο του προγράμματος

Εργαστήριο Σπουδών Φύλου και Ισότητας
Λ. Συγγρού 134, 1^{ος} όροφος, 17671 Αθήνα, τηλ. 210 9210177-8, fax 210 9210178
<http://www.genderpanteion.gr>, e-mail: gender@panteion.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή: Ιστορικά στοιχεία – Δημιουργία του Εθνικού Παρατηρητηρίου -----	2
Εθνική Πολιτική -- -----	6
Νομοθεσία - Εφαρμογή του Νόμου -----	8
Επιμόρφωση επαγγελματιών -----	14
Γυναικείες ιδιαιτερότητες -----	14
Υπάρχουσα υποδομή - Παροχή υπηρεσιών -----	16
Συλλογή στοιχείων – Έρευνα -----	17
Πρόληψη – Καμπάνιες ευαισθητοποίησης -----	23
ΜΚΟ: Ο αγώνας για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών-Προτάσεις--	23
Συμπεράσματα -----	35
Παραρτήματα -----	39

Η έκθεση συντάχθηκε από την *ΚΑΙΤΗ ΠΑΠΑΡΡΗΓΑ ΚΩΣΤΑΒΑΡΑ* για λογαριασμό του «Ελληνικού Παρατηρητηρίου για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών», τον Νοέμβριο του 2004.

Η συντάκτρια επιθυμεί να ευχαριστήσει τις Μαρίνα Αγγέλη, Ντίνα Βαρδαραμάτου, Δέσποινα Ζδούγκου, Μάτα Καλουδάκη, Έλια Κολοκυθά, Ελένη Κτόνα, Μυρτώ Λαιμού, Ιωάννα Μαγκανά, Βασιλική Μαυρουδή, Ζωή Πλαχούρα, Κωσταντίνα Σκλάβου και Άντα Τσαρέα για την βοήθειά τους στη συλλογή των στοιχείων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στοιχεία ιστορικά.- Δεν είναι δυνατό να προσεγγίσουμε το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών χωρίς να αναφερθούμε στο Γ.Κ. (Γυναικείο Κίνημα) της χώρας. Στην Ελλάδα το Γ.Κ. είχε συρρικνωθεί πριν από την είσοδο της χώρας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, λόγω της δικτατορίας που κυβερνούσε τη χώρα την τελευταία 4ετία. Κατά τη διάρκεια των χρόνων της ανάπτυξής του είχε αγωνιστεί για τον περιορισμό του αναλφαβητισμού, που έπληττε ιδιαίτερα τις γυναίκες, για την προστασία της εργαζόμενης γυναίκας και για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας της, όπως και για την απόκτηση του δικαιώματος της ψήφου, αλλά και για την αναγνώριση των γυναικών ως ισότιμων μελών της κοινωνίας.

Κατά τη διάρκεια της γερμανο-ιταλικής κατοχής το Κίνημα αναβίωσε, φυσικά στα πλαίσια των στόχων της εθνικής αντίστασης, η οποία υπήρξε ιδιαίτερα δραστήρια στην Ελλάδα κατά την χρονική περίοδο 1940-45. Έχει μείνει στην ιστορία του τόπου το ξεσκήνωμα 200.000 γυναικών, που το Μάρτιο του 1943 διαδήλωσαν στο κέντρο της Αθήνας και κατάφεραν να ματαιώσουν την επιστράτευση των ελλήνων ανδρών που είχαν εξαγγείλει οι Αρχές κατοχής.

Με τη λήξη της εχθρικής κατοχής ξαναρχίζουν οι αγώνες των γυναικών για την κατάκτηση της ισοπολιτείας τους, που όμως δεν θα την κατακτήσουν πριν από το 1952. Τα πλήρη πολιτικά δικαιώματα των ελληνίδων κατοχυρώνονται με το Ν.2151/1952 -ψηφίζουν και ψηφίζονται στις βουλευτικές εκλογές– δικαιώματα που τους είχαν αναγνωριστεί ήδη από το 1944, στην ελεύθερη και μη κατεχόμενη Ελλάδα της εποχής. Ακολουθεί το Ν.Δ/μα 3082/1954 με το οποίο αποκτούν το δικαίωμα να γίνονται συμβολαιογράφοι, να παρίστανται ως μάρτυρες και να ορίζονται ως ένορκοι. Και το 1955 τους επιτρέπεται για πρώτη φορά να μπουν στο δικαστικό σώμα. Για την απόδοση της ιστορικής πραγματικότητας πρέπει να πούμε ότι σήμερα το 70% αυτού του σώματος αποτελείται από γυναίκες.

Δυστυχώς η χώρα έζησε έναν εμφύλιο πόλεμο και μια νέα δικτατορία που διήρκεσε μέχρι το τέλος του 1974, με όλες τις τρομακτικές συνέπειες αυτών των γεγονότων. Σε ό,τι δε έχει σχέση μ' εμάς τις γυναίκες, οι επιδράσεις αυτών των γεγονότων ήταν καταλυτικές και οι αλλαγές ιδιαίτερα σημαντικές. Το Γ.Κ. αποκεφαλίστηκε και τα στελέχη τους κλείστηκαν στις φυλακές. Κατά τη διάρκεια δε της δικτατορίας οι κυριότερες γυναικείες οργανώσεις τέθηκαν εκτός νόμου.

Στα χρόνια που ακολουθούν τον εμφύλιο πόλεμο δεν μπορεί να γίνεται λόγος για συλλογικούς αγώνες. Μόνο μετά πάροδο 15 χρόνων από την έκρηξή του, συγκεκριμένα το 1961, γίνεται η πρώτη προσπάθεια για συλλογική δράση των γυναικών. Πρόκειται για τα 15 πιο παραγωγικά χρόνια των υπόλοιπων λαών της Δυτικής Ευρώπης. Είναι σκόπιμο να μη το παραγνωρίσουμε αυτό. Από τις πρώτες νεοϊδρυθόμενες οργανώσεις είναι και η Ένωση Ελληνίδων Νομικών. Ανάμεσα στους σκοπούς της είναι η μελέτη στον τομέα του Δικαίου, ιδιαίτερα στα θέματα που αφορούν το παιδί, την οικογένεια και τη συμβολή της γυναίκας στη διατήρηση της ειρήνης.

Το Γ.Κ. λοιπόν αρχίζει ουσιαστικά τη δράση του από το 1975. Μετά τη μεταπολίτευση νέες οργανώσεις εμφανίζονται, παράλληλα δε κάνουν την εμφάνισή τους και γυναικείες ομάδες με καθαρά φεμινιστικό προσανατολισμό. Μία από τις οργανώσεις αυτές είναι και η Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών (ΚΔΓ). Την εποχή αυτή το Γ.Κ. με περισσότερες γνώσεις, σοφία και επιστημοσύνη -έχει προηγηθεί ο Μάης του '68, που αποκάλυψε σ' όλο το βάθος τους τις αναχρονιστικές δομές της σύγχρονης κοινωνίας- προσανατολίσθηκε στην κατεύθυνση της μελέτης σε βάθος της γυναικείας φύσης και της κοινωνικής κατάστασης των γυναικών, ώστε να πετύχει την αυτογνωσία των γυναικών και, εκτός από την ισονομία, την αληθινή τους απελευθέρωση.

Οι φεμινίστριες αγωνίζονται για

- το ξεπέραςμα της κυρίαρχης ανδροκρατικής αντίληψης που εξακολουθεί να χαρακτηρίζει την κοινωνία μας και που στηρίζεται στον ιστορικό διαχωρισμό των ρόλων με βάση το φύλο,

- την εξάλειψη κάθε μορφής καταπίεσης και υποτέλειας των γυναικών που εκφράζονται και στη δομή και λειτουργία της οικογένειας και στον καταμερισμό της εργασίας,

- την ανάπτυξη αλληλεγγύης ανάμεσα στις γυναίκες, ως αποτέλεσμα της συνειδητοποίησης της ειδικής και συλλογικής καταπίεσης και εκμετάλλευσής τους.

Το 1976 δημιουργείται η Συντονιστική Επιτροπή των γυναικείων οργανώσεων για την αναμόρφωση του αναχρονιστικού Οικογενειακού Δικαίου και την εναντίωση στην επιχειρούμενη θεσμοθέτηση της στράτευσης των γυναικών. Τον αγώνα για την αναμόρφωση του Οικογενειακού Δικαίου ακολουθεί ο αγώνας για την αποποινικοποίηση των αμβλώσεων, που έχει ως αποτέλεσμα την ψήφιση του Ν 1609/3.7.86 για την «τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης και την προστασία της υγείας της γυναίκας»

Το 1983 δημιουργείται η πρώτη Ομάδα Γυναικείων Σπουδών από επιστημόνες που διδάσκουν στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ζητούμενο η αντικειμενικότητα και ουδετερότητα της επιστήμης και της εκπαίδευσης, που έχει ως αφετηρία τη διαπίστωση ότι οι γυναίκες, ως φύλο και ως συλλογικό υποκείμενο, απουσιάζουν από την έρευνα, δεν υπάρχουν ως θεματική και υποτιμώνται στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Κορυφαίο ζήτημα που απασχολεί τις γυναικείες συλλογικότητες αυτής της περιόδου είναι το θέμα της βίας κατά των γυναικών, θέμα που πάντοτε τις παιδεύει και από τις αρχές της 10ετίας του '90 βρίσκεται στις προτεραιότητες της πολιτικής τους. Πρώτη τους προσπάθεια η δημοσιοποίηση του προβλήματος, ώστε να επιτευχθεί η ευαισθησία του κοινωνικού συνόλου, προϋπόθεση αναγκαία για την εξάλειψη του φαινομένου. Στην πορεία των τελευταίων χρόνων ένα ευρύ φάσμα δράσεων έχει υλοποιηθεί και ήδη βρισκόμαστε στο σημείο που το σύνθημα «Ανοχή Μηδέν» έχει πάψει να ηχεί ακατανόητο. Όλο και περισσότερα μέλη της κοινωνίας μας κατανοούν ότι, για να γίνει ανθρωπινότερη αυτή η τελευταία, δεν αρκεί να μην ασκούμε εμείς οι ίδιοι τη βία σε βάρος των γυναικών, πρέπει επίσης να μην ανεχόμαστε να την ασκεί οποιοσδήποτε άλλος

Ίδρυση του Εθνικού Παρατηρητηρίου, οργάνου ανεξάρτητου, για τον έλεγχο της προόδου στον τομέα του αγώνα εναντίον της βίας κατά των γυναικών.

Η δομή του ελληνικού παρατηρητηρίου διαφέρει από των άλλων χωρών. Οι οργανώσεις/ μέλη του δεν είναι όλες μέλη του ελληνικού τμήματος του ΕΛΓ (Ευρωπαϊκού Λόμπυ γυναικών). Είναι ελκυστική η ιδέα της συνεργασίας μεταξύ οργανώσεων, πέραν εκείνων που συμμετέχουν στο ΕΛΓ. Το 1999, η οργάνωση ΚΔΓ υλοποιεί ένα πρόγραμμα ΔΑΦΝΗ και, με την ευκαιρία αυτή, ιδρύει ένα δίκτυο των οργανώσεων που ασχολούνται με όλες τις μορφές της ανδρικής βίας κατά των γυναικών σε όλη την επικράτεια, με έδρα την Αθήνα: συνολικά 50 οργανώσεις και ομάδες, αλλά και άτομα, γίνονται μέλη του.

Όσον αφορά τη δημιουργία του παρατηρητηρίου, αρχικά στάλθηκε ένα γράμμα σε όλα τα μέλη του δικτύου, καθώς και σε όσες από τις οργανώσεις/ μέλη του ΕΛΓ ασχολούνται με το πρόβλημα της βίας κατά των γυναικών αλλά δεν είναι μέλη του δικτύου, με το οποίο προσκαλούνταν σε μία συνάντηση συζήτησης και προβληματισμού σχετικής με το θέμα. Στη συζήτηση αυτή, οι συμμετέχουσες εκδήλωσαν ενδιαφέρον για τη συνεργασία, υιοθέτησαν στο σύνολό τους τις σχετικές με τη βία αρχές του ΕΛΓ, και συμφώνησαν στη χρήση του ορισμού της βίας, που εγκρίθηκε στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1993 και περιέχεται στη Διακήρυξη του «για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών».

Σήμερα, το ελληνικό εθνικό παρατηρητήριο για τη βία κατά των γυναικών αποτελείται αφενός από το «Δίκτυο για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών» (τομέας ΜΚΟ) και αφετέρου από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας και το ΚΕΘΙ, δηλ. το Κέντρο Έρευνας για Θέματα Ισότητας (τομέας κυβερνητικός). Έχει ως βάση την παράγραφο 118 της Πλατφόρμας Δράσης του Πεκίνου, σύμφωνα με την οποία «*Η βία κατά των γυναικών είναι η έκφραση της ιστορικά διαπιστωμένης ανισότητας στις σχέσεις ισχύος μεταξύ ανδρών και γυναικών, που οδήγησε στην κυριαρχία των ανδρών επί των γυναικών και στις διακρίσεις κατά των γυναικών, με αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της ανάπτυξης των γυναικών, συγχρόνως δε αποτελεί έναν από τους πρώτους κοινωνικούς μηχανισμούς στους οποίους οφείλεται η υποταγή των γυναικών στους άνδρες*».

Το ελληνικό παρατηρητήριο, όπως ήδη είπαμε, πρεσβεύει τις υιοθετηθείσες από το ΕΛΓ αρχές, κατά συνέπεια, αναγνωρίζει ότι η πορνεία και η εμπορία γυναικών αποτελούν μορφές βίας κατά των γυναικών, συνιστούν βασική παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών, και σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να συνδυάζονται με τις έννοιες «καταναγκαστική» και «ελεύθερη», διότι η ανισότητα, πού υφίσταται σε όλες τις κοινωνίες, ελαχιστοποιεί βαρύτατα την ελευθερία επιλογής.

Αποστολή του Παρατηρητηρίου είναι:

Να παρακολουθεί τις δραστηριότητες της κυβέρνησης σε σχέση με τις δεσμεύσεις της και την κάθε μορφή βίας κατά των γυναικών.

Να υπογραμμίζει τα λάθη στις πολιτικές και τις βασικές δεσμεύσεις, κυρίως δείχνοντας πού βρίσκονται τα εμπόδια.

Να γνωστοποιεί τα κριτικά και επείγοντα σημεία, να αναζητά και να διαμορφώνει τις συστάσεις πάνω στις οποίες θα δραστηριοποιείται.

Να ετοιμάζει, στα πλαίσια του ρόλου του ως ανεξάρτητου συνασπισμού των γυναικείων ΜΚΟ, την εθνική έκθεση για τη βία κατά των γυναικών.

Δομή της έκθεσης .- Η έκθεση δομείται σύμφωνα με τους δείκτες του κειμένου του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου του ΕΛΓ, που έχει τον τίτλο: «Προς ένα κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο για τον έλεγχο της προόδου στον αγώνα εναντίον της βίας κατά των γυναικών». Δηλαδή, σε χωριστά κεφάλαια συναντάμε τα στοιχεία για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης, τη νομοθεσία και την εφαρμογή του νόμου, την επιμόρφωση των επαγγελματιών, την αναγκαία υποδομή (τις υπηρεσίες), τη συλλογή στοιχείων και την έρευνα, την πρόληψη, τις ΜΚΟ των γυναικών και τον αγώνα τους εναντίον της βίας κατά των γυναικών. Στην παρούσα έκθεση, όλες οι μορφές βίας -βία στην οικογένεια, βία στους χώρους εργασίας (σεξουαλική παρενόχληση), πορνεία, διακίνηση και εμπορία γυναικών- προσεγγίζονται σε ενιαία κεφάλαια, αναλόγως της συχνότητας και της βαρύτητας της εκδήλωσής τους. Διότι, μετά τη δημιουργία του Δικτύου για την καταπολέμηση της αντρικής βίας κατά των γυναικών και την ένταξή του στο Παρατηρητήριο, όλες οι οργανώσεις και ομάδες/ μέλη έχουν προσυπογράψει τον Χάρτη με τις κατευθυντήριες γραμμές του ΕΛΓ, και συνεπώς αναγνωρίζουν την πορνεία ως μία από τις μορφές βίας –χωρίς να κάνουν διάκριση μεταξύ ηθελημένης και καταναγκαστικής πορνείας, μη δεχόμενες ότι μπορεί ποτέ η πορνεία να είναι προϊόν ελεύθερης βούλησης- και μάλιστα την αναγνωρίζουν ως ακραία μορφή σεξουαλικής βίας. Ευλόγως λοιπόν αποφασίζουμε ότι δεν είναι ανάγκη να αναφερόμαστε χωριστά στην πορνεία ή στην εμπορία των γυναικών. Η έκθεση καταλήγει με τις προτάσεις του Δικτύου για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών. Σε παραρτήματα υπάρχουν μερικά χρήσιμα κείμενα, μεταξύ των οποίων βρίσκεται το ερωτηματολόγιο που απευθύνουμε στις προσκαλούμενες στη συνάντηση για την ίδρυση του εθνικού παρατηρητηρίου (παράρτημα 1) και ένα υπόμνημα, σχετικό με το εθνικό παρατηρητήριο για τη βία κατά των γυναικών, που απευθύνουμε στη Γενική Γραμματέα Ισότητας στις 30/06/2004 (παράρτημα 2) .

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

1. Εθνικό Σχέδιο Δράσης

Στην Ελλάδα, ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, το οποίο είχε συνταχθεί από στελέχη του Υπουργείου Εσωτερικών, υπήρχε ήδη από το 1997. Αυτό το σχέδιο δεν εφαρμόστηκε ποτέ. Μετά απ' αυτό, τον Ιανουάριο του 2000, η Γενική Γραμματέας Ισότητας (Γ.Γ.Ι.), που υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών, ανήγγειλε τη δημιουργία μιας Διϋπουργικής Επιτροπής για την επεξεργασία πολιτικής σχετικά με την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών. Για μια ακόμη φορά, ούτε λέξη για ειδικό λογαριασμό σχετικά με τις δαπάνες εφαρμογής αυτής της πολιτικής.

Η Διϋπουργική Επιτροπή σχηματίστηκε από εκπροσώπους των υπουργείων Δημόσιας Τάξης, Δικαιοσύνης, Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας, από εκπροσώπους της Νομαρχιακής και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, από στελέχη της Γ.Γ.Ι, του ΚΕΘΙ και της Αστυνομίας και από εμπειρογνώμονες επιστήμονες. Το σχέδιο που επεξεργάστηκε η Επιτροπή προβλέπει:

- Συνέχιση προγραμμάτων ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης του κοινωνικού συνόλου.

- Κατάρτιση Κώδικα Δεοντολογικής Αυτοδέσμευσης (ΕΣΡ - ΓΓΙ - ΜΜΕ), τονίζοντας την ανάγκη προώθησης προγράμματος βελτίωσης της εικόνας για τη θέση και το ρόλο της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία, μιας εικόνας που έχει υποφέρει από την ανάπτυξη της πορνείας και της πορνογραφίας.
- Εκπαίδευση -διαρκή επιμόρφωση εμπλεκομένων στο πρόβλημα επαγγελματιών (κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων, γιατρών, δικαστών, δικηγόρων, αστυνομικών).
- Θεσμοθέτηση υπηρεσιών αντιμετώπισης όλων των πτυχών του προβλήματος (θύματος, θύτη, συμβουλευτικής, φιλοξενίας, αποκατάστασης, επανένταξης κ.λ.π.)
- Ειδική έμφαση δίνει στις κοινωνικές κατηγορίες υψηλού κινδύνου, δηλαδή γυναίκες λαθρομετανάστριες, κοινωνικά αποκλεισμένες, άνεργες κ.α., με πραγματοποίηση ενημερωτικών προγραμμάτων στις χώρες προέλευσης.
- Καταγραφή υπαρχουσών δομών υποδοχής συμβουλευτικής και προσωρινής φιλοξενίας γυναικών-θυμάτων βίας. Δημιουργία και επέκτασή τους σε πανελλαδική κλίμακα, σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και εθελοντικές οργανώσεις. (Μέχρι τότε υπήρχε μόνο ένα κέντρο υποδοχής και ένας ξενώνας για κακοποιημένες γυναίκες, που λειτουργούσε υπό τη διεύθυνση της Γ.Γ.Ι και του Δήμου της Αθήνας.)
- Προγράμματα ενημέρωσης παιδιών και γονέων και ευαισθητοποίησης εκπαιδευτικών.
- Έκδοση ενημερωτικού υλικού.
- Νομοθετική αναγνώριση των διάφορων μορφών βίας (Ενδο-οικογενειακή βία, συζυγικός βιασμός, σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας, διακίνηση και εμπορία με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση και τη "μαύρη εργασία", σεξουαλική επίθεση - βιασμός, κ.λ.π.). Κάλυψη των νομοθετικών κενών . Θέσπιση νέων θεσμών (Οικογενειακό Δικαστήριο, προστασία μαρτύρων, χρήση οπτικοακουστικών μέσων στα δικαστήρια).
- Έρευνες - μελέτες του φαινομένου και της έκτασής του.
- Θεσμικές παρεμβάσεις για τη ρύθμιση θεμάτων όπως :
 - Δημοσίευση ροζ αγγελιών
 - Χρήση κινητών τηλεφώνων τύπου Be - Free , κ.λ.π.
 - Θέσπιση διεθνών συμβάσεων και κανόνων για την οριοθέτηση της λειτουργίας και χρήσης του INTERNET.
 - Αξιοποίηση του νομικού πλαισίου για το ξέπλυμα χρήματος σε ότι αφορά την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από τη σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών.

Όσο για τον «ειδικό λογαριασμό», το καινούριο σχέδιο αναφέρει, ως πηγές χρηματοδότησης, τα προγράμματα και τις κοινοτικές πρωτοβουλίες (5^ο Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα Κοινωνικής Δράσης, Equal, κλπ.) Όμως, εφόσον δεν προβλέπονται συγκεκριμένοι οικονομικοί πόροι, γεννάται το ερώτημα, αν υπάρχει πραγματικά πολιτική βούληση για την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών.

Η Διυπουργική Επιτροπή λειτούργησε μέχρι το τέλος του 2003. Μετά την αλλαγή της κυβέρνησης, στις αρχές του 2004, κανείς δεν γνωρίζει αν εξακολουθεί να υπάρχει. Όσο για το έργο που παρήγαγε αυτή η Επιτροπή, θα μιλήσουμε στα σχετικά κεφάλαια.

2. Εθνικό Παρατηρητήριο

Στο μεταξύ, η Γενική Γραμματέας Ισότητας υπέγραψε τη σύμβαση για τη δημιουργία του Εθνικού Παρατηρητηρίου και τη διάθεση του ποσού των 15.000 € για το τρέχον έτος. Ανέλαβε επίσης τη χρηματοδότηση της μετάφρασης και της έκδοσης του εντύπου του «Κέντρου του ΕΛΓ για την πολιτική αντιμετώπισης της βίας κατά των γυναικών», με τον τίτλο «Προς ένα κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο για τον έλεγχο της προόδου στον αγώνα εναντίον της βίας κατά των γυναικών», το οποίο και εκδόθηκε. Εκτός από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, εταίρος του ελληνικού εθνικού παρατηρητηρίου έγινε και το εθνικό Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ).

Η ίδρυση του Εθνικού Παρατηρητηρίου για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών εξαγγέλθηκε κατά τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας της Ε.Ε. (Ευρωπαϊκής Ένωσης), από τον Υπουργό Εσωτερικών και Δημόσιας Διοίκησης στις 31 Μαΐου 2003, την τελευταία ημέρα της συνεδριακής εκδήλωσης & συνάντησης των εμπειρογνομόνων της Ε.Ε. για τη βία κατά των γυναικών, παρουσία των κυριών Grainne Healy και Colette De Troy, προέδρου και συντονίστριας αντιστοίχως του Κέντρου του ΕΛΓ, για την προώθηση της πολιτικής αντιμετώπισης της βίας κατά των γυναικών

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

1. Το γράμμα και το πνεύμα του νόμου

Εφαρμόζοντας την Παγκόσμια Διακήρυξη του ΟΗΕ, ο Καταστατικός Χάρτης της Ελλάδας (Σύνταγμα) προβλέπει τη διασφάλιση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για γυναίκες και άνδρες, συγχρόνως δε υποχρεώνει και τα τρία σώματα (νομοθετικό, εκτελεστικό, δικαστικό) να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών, ανεξάρτητα από το φύλο τους, και να λαμβάνουν τα αναγκαία για την προστασία τους μέτρα. Το ελληνικό Σύνταγμα περιλαμβάνει γενικές διατάξεις για την προστασία του δικαιώματος στην αξιοπρέπεια. Στο άρθρο 2 ορίζεται ότι "ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας". Στο άρθρο 4 αναγνωρίζεται η ισότητα των δύο φύλων με τη φράση "έλληνες και ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις".

Εξ άλλου, η Ελλάδα έχει επικυρώσει ένα μεγάλο αριθμό Διεθνών Συμβάσεων που αναφέρονται στα ανθρώπινα δικαιώματα, ανάμεσα σ' αυτές και τη Σύμβαση για την κατάργηση κάθε μορφής διάκρισης σε βάρος των γυναικών, καθώς και το Πρωτόκολλό της. Πρόκειται για την CEDAW, που έγινε νόμος του Κράτους μας (Ν.1342/83). Αυτός ο νόμος, παρόλο που δεν αναφέρεται ειδικά στη βία κατά των γυναικών, υποχρεώνει ωστόσο στη λήψη μέτρων για τη διασφάλιση των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων. Ασχολείται με όλες τις μορφές των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών και με το μέγεθος των περιορισμών που υφίστανται οι γυναίκες, μόνο και μόνο επειδή είναι γυναίκες. Η CEDAW διακηρύσσει την ισότητα των δικαιωμάτων των γυναικών σε όλα τα επίπεδα -κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό, πολιτιστικό- και υποχρεώνει τα Κράτη που την έχουν κυρώσει να λάβουν νομοθετικά μέτρα για την εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης, ώστε να επιτευχθεί η πλήρης ισότητά τους με τους άνδρες. Επίσης, δίνει ιδιαίτερη προσοχή στην πορνεία και την

εμπορία των γυναικών, όχι όμως στη σωματική ή σεξουαλική βία κατά των γυναικών γενικά.

Στον τομέα του *Αστικού Δικαίου*, ο Νόμος 1329/83, που αναμόρφωσε το Οικογενειακό Δίκαιο (ειδικό κεφάλαιο του Αστικού Κώδικα), δεν κάνει καμία αναφορά στη βία κατά των γυναικών. Αναγνωρίζει μόνο ως λόγο διαζυγίου τον κίνδυνο ζωής του αιτούντος το διαζύγιο και, στην περίπτωση διαζυγίου ή χωρισμού των συζύγων, δίνει στο δικαστήριο την αρμοδιότητα να επιβάλει μέτρα για την προστασία του συζύγου που κινδυνεύει η ζωή του. Προβλέπει επίσης ο νόμος τη δυνατότητα παραχώρησης της συζυγικής στέγης στον ένα των συζύγων, από την έναρξη της διαδικασίας του διαζυγίου.

Το *Ποινικό μας Δίκαιο* στηρίζεται κι' αυτό στην ισότητα όλων ενώπιον του νόμου και στη δυνατότητα του κάθε πολίτη, ανεξάρτητα από το φύλο του, να προσφεύγει στη δικαιοσύνη σε περίπτωση προσβολής των δικαιωμάτων του. Μ' αυτή την έννοια ο ελληνικός Ποινικός Κώδικας περιέχει τις αναγκαίες βάσεις για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών όπως και κατά των ανδρών. Τιμωρούνται οι πράξεις και οι συμπεριφορές που θίγουν τη ζωή και την ακεραιότητα του ατόμου, καθώς και την ελευθερία, την τιμή και την προσωπικότητά του, αλλά και τη σεξουαλική του ελευθερία. Όμως, εκτός από την περίπτωση του βιασμού, καμία διάταξή του δεν αναφέρεται ειδικά στη βία κατά των γυναικών. Στην ελληνική νομοθεσία οι γυναίκες δεν τυγχάνουν ιδιαίτερης προστασίας. Απ' αυτή την άποψη η νομοθεσία μας μπορεί να χαρακτηριστεί ως "φυλετικά ουδέτερη".

Στην πραγματικότητα, το ελληνικό Δίκαιο αντιμετωπίζει τη βία κατά των γυναικών με τις διατάξεις που προβλέπουν γενικά την τιμωρία των αδικημάτων κατά του προσώπου (προσβολή κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας), κατά της ελευθερίας, της τιμής και της προσωπικότητας του ατόμου ή κατά της σεξουαλικής ελευθερίας. Τα κείμενα που αναφέρονται σ' αυτά τα αδικήματα περιλαμβάνουν μερικές διατάξεις ειδικά για τη βία, που αναφέρονται στις σωματικές βλάβες, καθώς και στην ψυχολογική και την συναισθηματική βλάβη (απρόκλητη σωματική βλάβη - επικίνδυνη σωματική βλάβη -βαριά σωματική βλάβη -θανατηφόρος βλάβη -βλάβη από αμέλεια). Η βία μεταξύ των συζύγων δεν αντιμετωπίζεται με ιδιαίτερες διατάξεις. Τα χτυπήματα και οι βλάβες, καθώς και οι πράξεις μείωσης της προσωπικότητας που τυχόν υφίσταται η γυναίκα στα πλαίσια του γάμου, αντιμετωπίζονται όπως και η ψυχολογική βία που, παρόλο που δεν αποτελεί ιδιαίτερο αδίκημα, εντάσσεται στις πράξεις «μείωσης της προσωπικότητας», έννοια που συναντάμε και στον Αστικό Κώδικα.

2. Κείμενα νόμου για την κάθε μορφή βίας κατά των γυναικών

2.1 Βιασμός

Όπως το έχουμε ήδη πει, η μόνη περίπτωση που ο Ποινικός Κώδικας αναφέρεται στη σεξουαλική βία, και όχι ειδικά στην ασκούμενη κατά των γυναικών, είναι ο βιασμός. Ας σημειωθεί ότι αυτό γίνεται για την προστασία του πνεύματος και της ηθικής, αλλά και της ιδιοκτησίας, της οικογένειας και όχι για την προστασία της προσωπικότητας ή της ζωής των γυναικών. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι μέχρι την αναμόρφωση του Οικογενειακού Δικαίου, το 1983, οι γυναίκες ανήκαν στα αγαθά της οικογένειας, ιδιοκτήτης των οποίων ήταν ο άνδρας. Το άρθρο 336 του Π.Κ., που ρύθμιζε τα του

βιασμού μέχρι το 1984, κατέτασσε τον βιασμό στα «εγκλήματα κατά της τιμής». Μετά την τροποποίηση του Κώδικα, στις 16.03.1984 με το νόμο 1419/84, το νέο άρθρο εντάσσεται στα «εγκλήματα κατά της σεξουαλικής ελευθερίας και τα εγκλήματα της οικονομικής εκμετάλλευσης της σεξουαλικής ζωής» τιμωρείται δε μόνο εφόσον τελείται εκτός γάμου. Θα επανέλθουμε σ' αυτή την τροποποίηση στο κεφάλαιο με τις προτάσεις του Γυναικείου Κινήματος.

Σύμφωνα με το άρθρο 336 παρ.1 του Π. Κ. «όποιος, με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου, εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία εξώγαμη ή σε ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξης, τιμωρείται με κάθειρξη» (από 5 ως 20 χρόνια). Αυτονόητο ότι ο συζυγικός βιασμός εξακολουθεί να μην αποτελεί αδίκημα κολάσιμο ποινικά.

«Αν η πράξη της προηγούμενης παραγράφου έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών» (άρθ.336 παρ.2). Πρόκειται για τον *ομαδικό βιασμό*.

Με την τροποποίηση του Π.Κ. το έγκλημα του βιασμού διώκεται αυτεπάγγελτα (άρθ.344) έχει όμως μία μοναδική ιδιαιτερότητα : η ποινική δίωξη παύει οριστικά αν το θύμα, ή ο νόμιμος εκπρόσωπός του, δηλώσει ότι «η δημοσιότητα από την ποινική δίωξη θα έχει ως συνέπεια τον ψυχικό τραυματισμό του» –πριν την τροποποίηση, για να διωχθεί ποινικά ο δράστης ήταν απαραίτητη η έγκληση εκ μέρους του θύματος. Αυτή η ιδιαιτερότητα της δίκης του βιασμού έχει γίνει αντικείμενο σοβαρής κριτικής επειδή, όπως είναι εύλογο, προκαλεί πολλές παρενέργειες. Παρενέργειες ως προς το θύμα, αλλά και ως προς ολόκληρη την κοινωνία (εκβιασμοί, χρηματισμός, δυσφήμιση, διαφθορά).

Στην περίπτωση της αιμομιξίας, ο Π.Κ. (άρθ.345) προβλέπει ποινή κάθειρξης 10 ετών για τον ενήλικο δράστη και 2 ετών για τον ανήλικο δράστη.

2.2. Ενδο-οικογενειακή βία

Οι διατάξεις που αφορούν την τιμωρία και τα αστικά δικαιώματα είναι σημαντικές, διότι αποτελούν το νομοθετικό πλαίσιο που δίνει τη δυνατότητα στον αστυνομικό και στον δικαστή –τόσο του ποινικού όσο και του αστικού δικαστηρίου- να παρέμβει νόμιμα, σε περίπτωση που είναι ανάγκη, όταν παραβιάζεται ο ισχύων κανόνας δικαίου. Αλλά, όπως έχουμε ήδη πει, ο όρος "*βία κατά των γυναικών*" απουσιάζει από τον ελληνικό Ποινικό Κώδικα και η απουσία αυτού του όρου δημιουργεί προβλήματα, που γίνονται ιδιαίτερα αισθητά στις περιπτώσεις της ενδο-οικογενειακής βίας. Αναφέρουμε ενδεικτικά μερικά από αυτά τα προβλήματα: 1) Επειδή κατά κανόνα λαμβάνεται υπόψη μόνο η σωματική βία που προσβάλλει τη ζωή ή τη σωματική ακεραιότητα του ατόμου, δεν διώκεται ποινικά ο δράστης της ψυχολογικής βίας και των ψυχικών τραυμάτων που δημιουργούνται από τη λεκτική βία ή από άλλες παρενοχλήσεις. 2) Η ενδο-οικογενειακή βία δεν ανήκει στις καταστάσεις που δίνουν δικαίωμα στην παρέμβαση της δικαιοσύνης. Κι αυτό παρά το γεγονός ότι με τις νέες διατάξεις του Οικογενειακού Δικαίου γίνεται προσπάθεια δημιουργίας ισότιμων σχέσεων των δύο φύλων στα πλαίσια του γάμου. 3) Η απουσία του όρου έχει δυσμενείς συνέπειες και στον τομέα της παροχής προστασίας εκ μέρους της αστυνομίας. Μη υπάρχοντος νομικού πλαισίου δεν είναι δυνατή ούτε η δικαστική ούτε η αστυνομική επέμβαση. Μάλιστα η αστυνομία τις περισσότερες

φορές, όταν το θύμα ζητάει την προστασία της, όχι μόνο δεν συλλαμβάνει το δράστη, αλλά αποτρέπει και την κατάθεση της μήνυσης, για να μη διαλύσει το γάμο, αν πρόκειται για ζεύγος συζύγων.

Τον Οκτώβριο του 2002, η Διυπουργική Επιτροπή κατέθεσε στον Υπουργό Εσωτερικών το σχετικό με το θέμα νομοσχέδιο που επεξεργάστηκε σύμφωνα με την εντολή του, και έκτοτε περιμένουμε την ψήφισή του από το εθνικό Κοινοβούλιο!!!

Το νομοσχέδιο αυτό μας δίνει ένα σαφή ορισμό της ενδο-οικογενειακής βίας, περιέχει δε και σημαντικές καινοτομίες. Μεταξύ των άλλων:

- Εισάγει το επιθυμητό μοντέλο του σφαιρικού νόμου: συνενώνει σε ένα μόνο κείμενο διατάξεις που κατά κανόνα εντάσσονται χωριστά στον ποινικό και τον αστικό κώδικα, αποφεύγοντας με τον τρόπο αυτό τις πιθανές νομικές διενέξεις και τις λοιπές δυσκολίες που συνεπάγεται η εισαγωγή μιας υποθέσεως σε διαφορετικά δικαστήρια, ενώ συγχρόνως εξοικονομεί χρόνο, ενέργεια και δαπάνες.
- Προβλέπει τη δημιουργία των αναγκαίων κοινωνικών υπηρεσιών για την εφαρμογή και τη λειτουργία του νέου νόμου..
- Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει, αναγνωρίζει την ενδο-οικογενειακή βία ως ιδιαίτερα επιβαρυντικό γεγονός, που αξιώνει βαρύτερες ποινές. Ο ορισμός περιλαμβάνει τόσο τη σωματική και τη σεξουαλική, όσο και την ψυχολογική βία.
- Με τον όρο «μέλη της οικογένειας» εννοεί τους νόμιμους συζύγους, τα ζευγάρια που συμβιώνουν ως σύντροφοι, τους γονείς τους και τα παιδιά τους.
- Χαρακτηρίζει ως έγκλημα το συζυγικό βιασμό.
- Εισάγει σειρά μέτρων για την προστασία των μαρτύρων.
- Επιτρέπει τη συμμετοχή των οργανώσεων που αγωνίζονται εναντίον της βίας κατά των γυναικών στην προδικασία και στη δίκη.
- Μεριμνά ώστε η κατάθεση του θύματος να λαμβάνεται από αστυνομικό του ίδιου φύλου, ειδικά εκπαιδευμένου.
- Εισάγει, ως εναλλακτική ή συμπληρωματική λύση στις ποινές φυλάκισης, την θεραπευτική αγωγή του δράστη της βίας, η οποία θα ενθαρρύνει τους άνδρες να αναλαμβάνουν την ευθύνη για τις πράξεις βίας που διαπράττουν.
- Εισάγει μέτρα δικαστικής παρακολούθησης, τα οποία ενισχύονται και με μέτρα απαγορευτικά: απαγόρευση εισόδου του κατηγορούμενου για άσκηση βίας στην κατοικία του θύματος, αν α) έχει ιστορικό επανειλημμένων πράξεων βίας εναντίον μελών της οικογένειάς του ή έχει δύο πρωτόδικες καταδίκες τα τελευταία τρία χρόνια για παρόμοια αδικήματα ή αν β) η βία που άσκησε προκάλεσε τέτοια σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη, που βάζει σε κίνδυνο τη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα ή τη σεξουαλική ή ψυχική υγεία του θύματος ή αν γ) αρνείται να υποβληθεί σε θεραπευτική αγωγή αυτοελέγχου.
- Προβλέπει την ταχεία εκδίκαση των υποθέσεων που αφορούν περιστατικά ενδο-οικογενειακής βίας.
- Προβλέπει την ίδρυση και λειτουργία ειδικού Ταμείου για τα θύματα της ενδο-οικογενειακής βίας και μ' αυτό τον τρόπο εκδηλώνεται η μέριμνα για την ορθή εφαρμογή του προτεινόμενου νόμου.

Θα πρέπει ακόμη να προσθέσουμε την πολύτιμη εμπειρία της πολυθεματικής συμβουλευτικής Επιτροπής, που συνιστά το νομοσχέδιο για την καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια, που είναι επιφορτισμένη ειδικότερα με

- τη μελέτη του προβλήματος στην Ελλάδα,

- την ενημέρωση και την πληροφόρηση του κοινού και των επαγγελματιών δια μέσου συνεδρίων, σεμιναρίων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων,
- την ενθάρρυνση για ερευνητικές εργασίες σχετικές με το πρόβλημα,
- τη διευκόλυνση της δημιουργίας των κατάλληλων υπηρεσιών για την αντιμετώπιση όλων των μορφών που εμφανίζει η βία στους κόλπους της οικογένειας
- την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πιο πάνω υπηρεσιών, καθώς και με τον έλεγχο ως προς την εφαρμογή και τον σεβασμό της σχετικής νομοθεσίας.

Τα μέλη της συμβουλευτικής Επιτροπής είναι εμπειρογνώμονες στο θέμα της ενδοοικογενειακής βίας, γνωρίζουν καλά το θέμα της βίας στην οικογένεια και προέρχονται τόσο από τον δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα. Τα προερχόμενα από τον δημόσιο τομέα μέλη διορίζονται από τα Υπουργεία Εσωτερικών, Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Υπηρεσιών, Δικαιοσύνης, Δημόσιας Τάξης, Παιδείας, από τους οργανισμούς της Δημόσιας Διοίκησης που έχουν την ευθύνη της κοινωνικής προστασίας και από την Αστυνομία. Ως προς τον ιδιωτικό τομέα, επιλέγονται από οργανώσεις και οργανισμούς που ασχολούνται με το πρόβλημα και ανήκουν κυρίως στο Γ.Κ. Όταν πρόκειται για θύμα μικρότερο των 18 ετών, η Επιτροπή εμπλουτίζεται με παιδοψυχολόγο, παιδίατρο, ψυχίατρο και έναν ειδικό σε θέματα κοινωνικής αρωγής. Οι οικογενειακοί σύμβουλοι μπορούν να ζητήσουν προστασία, από την αστυνομία και κάθε αρμόδιο της δημόσιας διοίκησης, κατά την άσκηση του λειτουργήματός τους.

Το νομοσχέδιο συνοδεύεται από την εισαγωγική έκθεση που βασίζεται στις φεμινιστικές αρχές και τις κοινοτικές αξίες, εμφανίζει δε μια ανάλυση φεμινιστική για την βία κατά των γυναικών. Όσο για τον ορισμό της βίας, υιοθετεί τον ορισμό του Προγράμματος Δράσης του Πεκίνου και δέχεται ως τέτοια «οποιαδήποτε παράνομη πράξη ή παράλειψη ή συμπεριφορά ή και απειλή, που προκαλεί βλάβη ή πόνο σωματικό, σεξουαλικό ή ψυχικό, και γίνεται από οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας σε βάρος άλλου μέλους της, επίσης τη βία που ασκείται στα πλαίσια της οικογένειας με σκοπό την επίτευξη σεξουαλικής επαφής χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος, καθώς και τον περιορισμό της ελευθερίας του».

2.3. Σεξουαλική παρενόχληση

Δεν υπάρχουν ειδικές διατάξεις ούτε και γι' αυτή την μορφή βίας. Η πρόταση της Διυπουργικής Επιτροπής, για την επεξεργασία ειδικού νόμου, αντικρούστηκε με τον ισχυρισμό ότι συντόμως η Ελλάδα θα κυρώσει την Οδηγία 2002/73/CE, που τροποποίησε την 76/207 για την ίση μεταχείριση στην εργασία γυναικών και ανδρών, η οποία περιέχει διατάξεις για την αντιμετώπιση της σεξουαλικής παρενόχλησης στους χώρους εργασίας, και συνεπώς δεν χρειαζόμαστε ειδικό νόμο.

Εξαιτίας της έλλειψης των ειδικών διατάξεων, τα θύματα σπάνια προσφεύγουν στη δικαιοσύνη. Στις σπάνιες αυτές περιπτώσεις εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις και συγκεκριμένα:

α) του *Αστικού Κώδικα*

- το άρθρο 57, που προβλέπει το δικαίωμα του ατόμου, του οποίου προσβάλλεται η προσωπικότητά, να ζητήσει την άρση της προσβολής και την παράλειψή της στο μέλλον
- το άρθρο 59, που προβλέπει την αποζημίωση του ως άνω προσβαλλόμενου
- το άρθρο 281, που δεν επιτρέπει την κατάχρηση δικαιώματος
- το άρθρο 662, που υποχρεώνει τον εργοδότη να προνοεί για την προστασία της ζωής και της υγείας του εργαζομένου
- το άρθρο 932, που προβλέπει την αποζημίωση του ατόμου που υπέστη βλάβη στη ζωή ή στην υγεία του.

β) του Ποινικού Κώδικα

- το άρθρο 337, που ορίζει την τιμωρία της προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας
- το άρθρο 343, που τιμωρεί τον υπάλληλο ο οποίος ασελγεί σε βάρος προσώπου που εξαρτάται υπηρεσιακά από αυτόν
- το άρθρο 361, που προβλέπει την τιμωρία της εξύβρισης είτε γίνεται με λόγια είτε με έργα.

γ) των εργατικών νόμων, όπως του νόμου 1414/1984, ο οποίος απαγορεύει τις διακρίσεις στον τομέα της εργασίας.

2.4. Πορνεία

Ο Ποινικός Κώδικας προβλέπει την τιμωρία εκείνων που εξωθούν τις γυναίκες στην πορνεία, καθώς και εκείνων που συντηρούνται από τα κέρδη της πόρνης. Ωστόσο, η πορνεία ήταν πάντοτε νόμιμη στην Ελλάδα και, με το νόμο 2374/1999, αναγνωρίστηκε ως επάγγελμα. Με το νόμο αυτό ενθαρρύνεται η βιομηχανία του σεξ, καθώς και η σεξουαλική εκμετάλλευση των γυναικών και των παιδιών.

2.5 Παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών

Τον Ιούνιο του 2001 άρχισε να ισχύει ο νόμος 2910/2001 που ρυθμίζει τη μετανάστευση (είσοδο, καθεστώς, εργασία). Ο νόμος αυτός, που ψηφίστηκε κυρίως για την ποινικοποίηση και τον έλεγχο της παράνομης μετανάστευσης, δεν αναφέρεται στη διακίνηση των γυναικών, και είναι ανεπαρκής ως προς τον έλεγχο της εμπορίας τους.

Τον Οκτώβριο του 2002 ψηφίστηκε ο νόμος 3064 για την αντιμετώπιση της διακίνησης των ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική τους εκμετάλλευση και, μετά ένα χρόνο, το προεδρικό διάταγμα 233/2003 για την αρωγή των θυμάτων αυτής της διακίνησης. Ο Ν.3064 χαρακτηρίζει αυτή τη διακίνηση ως έγκλημα και δημιουργεί τις βάσεις της βοήθειας και της προστασίας των θυμάτων της σύμφωνα με τις προδιαγραφές του προεδρικού διατάγματος. Δυστυχώς, δεν υπάρχει ρητή πρόβλεψη για την άδεια εργασίας, η οποία είναι απαραίτητη τόσο για την επιβίωση όσο και για την ψυχική ισορροπία του θύματος. Ωστόσο, παρά τα κενά και τις ασάφειες του νόμου και του διατάγματος, το νομοθετικό πλαίσιο αναφέρεται στην προστασία των θυμάτων και στην συμβολή των ΜΚΟ σ' αυτό τον τομέα, συμβολή ζωτική και

παιδαγωγική, αν λάβουμε υπόψη τη δραστηριότητα, τη γνώση και την άσκηση πίεσης στις αρμόδιες Αρχές εκ μέρους του Κινήματος.

Θα πρέπει επίσης να αναφέρουμε και το σύμφωνο διασυνοριακής συνεργασίας για την πρόληψη και την καταστολή του εγκλήματος (SECI), που υπόγραψαν η Ελλάδα, η Τουρκία και οι βαλκανικές χώρες το 1999 και ισχύει από το 2000, στον προϋπολογισμό του οποίου η Ελλάδα συνεισφέρει το 20%.

3. Η εφαρμογή του νόμου

Από τη στιγμή που δεν υπάρχουν ειδικές διατάξεις νόμου για την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών, δεν μπορούμε να μιλήσουμε για εφαρμογή του νόμου. Ως προς τον νόμο για την αντιμετώπιση του εγκλήματος της διακίνησης, ο ελάχιστος χρόνος της εφαρμογής του δεν επαρκεί για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Το δικανικό σύστημα της Ελλάδας στηρίζεται στα αποδεικτικά έγγραφα (αντίγραφο από το βιβλίο της Αστυνομίας με την έκθεση των συμβάντων, όπου καταχωρήθηκε η καταγγελία του θύματος, αντίγραφο παροχής υπηρεσιών από δημόσιο νοσοκομείο με αναγραφή και των αιτίων που προκάλεσαν την παροχή των υπηρεσιών, καταχώρηση των ονομάτων των προτεινομένων μαρτύρων) και αυτό αποθαρρύνει τα θύματα για την αίτηση απονομής δικαιοσύνης. Και όμως, εξαιτίας της απουσίας νόμου, δεν υπάρχει επίσημη καταγραφή των περιπτώσεων της βίας κατά των γυναικών, και δεν υπάρχουν πρωτόκολλα προς χρήση της αστυνομίας για τις καταγγελίες των θυμάτων.

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

Στον τομέα της επιμόρφωσης των επαγγελματιών στα θέματα της ανδρικής βίας κατά των γυναικών, υπάρχει η εξής εξέλιξη:

-Το 1992, στα πλαίσια κοινοτικού προγράμματος, παρακολούθησαν ένα σεμινάριο 400 ωρών, 10 νέες γυναίκες δικηγόροι.

-Το 1998, στα πλαίσια της κοινοτικής πρωτοβουλίας ΔΑΦΝΗ, εκπαιδεύτηκαν 10 εισαγγελείς και 10 δικαστές/ ανακριτές.

-Το 2002, το ΚΕΘΙ σε συνεργασία με τους Δικηγορικούς Συλλόγους της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης και άλλων τριών ελληνικών πόλεων, οργάνωσε σεμινάρια επιμόρφωσης δικηγόρων στα θέματα της ισότητας των φύλων και της βίας κατά των γυναικών.

-Το 2003 άρχισε να υλοποιείται το, επιχορηγούμενο από το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ) 3ετές πρόγραμμα επιμόρφωσης επαγγελματιών όλων των κατηγοριών που ασχολούνται με την αντιμετώπιση του προβλήματος της βίας κατά των γυναικών, δηλ. των αστυνομικών, του νοσηλευτικού προσωπικού, των κοινωνικών λειτουργών, των ψυχολόγων και των εκπαιδευτικών. Το πρόγραμμα σχεδίασε η Διυπουργική Επιτροπή και η εκπαίδευση έγινε σύμφωνα με τις αρχές του φεμινισμού. Δυστυχώς, ένα χρόνο μετά, το πρόγραμμα διακόπηκε, χωρίς κανείς να γνωρίζει την αιτία.

Στο μεταξύ, το θέμα της αντιμετώπισης του προβλήματος της βίας κατά των γυναικών εντάχθηκε στο πρόγραμμα διδασκαλίας της Αστυνομικής Ακαδημίας. Όμως, ούτε πρωτόκολλο με κατευθυντήριες γραμμές, που να απευθύνονται στους αστυνομικούς, ούτε σχετική διαδικασία για τη διαχείριση των σεξουαλικών

εγκλημάτων υπάρχει. Και βέβαια ανύπαρκτη είναι και η ειδική εκπαίδευση των προσώπων που έρχονται σε επαφή με τις μετανάστριες.

ΓΥΝΑΙΚΕΙΕΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ

Η Ελλάδα, ιδίως μετά το 1990, είναι χώρα υποδοχής χιλιάδων μεταναστών, επί πλέον κατοικούν σ' αυτήν αρκετές δεκάδες χιλιάδων κοινωνικά αποκλεισμένων τσιγγάνων POM.

Ο νόμος 2910/01, που ρυθμίζει τα της μετανάστευσης, περιέχει διατάξεις που δίνουν στους μετανάστες τη δυνατότητα να κάνουν χρήση των σχετικών δημόσιων υπηρεσιών. Και ο σχετικός με τη διακίνηση των προσώπων νόμος, ο Ν.3064/02, προβλέπει την παροχή βοήθειας στα σεξουαλικά εκμεταλλευόμενα πρόσωπα από τις δημόσιες κοινωνικές υπηρεσίες.

Όμως οι γυναίκες που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες, όταν προσπαθούν να αξιοποιήσουν τα δικαιώματά τους και να επωφεληθούν από κάποιες ευκαιρίες, βρίσκονται αντιμέτωπες με την πρόσθετη διάκριση του ρατσισμού. Στην περίπτωση που ο δράστης της βίας ανήκει στη δική τους κοινότητα και προσπαθήσουν να τον αντιμετωπίσουν μέσω της δικαιοσύνης, η κοινότητα τις απομονώνει πλήρως. Ο κίνδυνος της απομόνωσης υπάρχει για όλες τις γυναίκες, αλλά προκειμένου για τις γυναίκες των μειονοτήτων είναι καταλυτικός, αφού γι' αυτές η κοινότητα είναι η πηγή κάθε στήριξης απέναντι σε μια κοινωνία που στους κόλπους τους συναντάνε πολλές διακρίσεις.

Όσο για τις γυναίκες που εκδίδονται, μπορούν να γίνουν στόχος των βιαστών, πριν να γνωρίσουν τον τραυματισμό από την περιθωριοποίησή τους από την κοινωνία που ούτε τις βοηθάει ούτε τις πιστεύει.

Οι συνθήκες διαβίωσης των μουσουλμάνων γυναικών POM είναι άθλιες. Πολλές οικογένειες είναι άστεγες και κάποιες φορές φιλοξενούνται από συγγενείς τους, στοιβαγμένες σε άθλιους και ακατάλληλους χώρους ή μένουν μέσα σε αυτοκίνητα (van). Οι γυναίκες και μητέρες Μουσουλμάνες Τσιγγάνες, αγράμματες οι περισσότερες, δεν έχουν πάει ποτέ στο σχολείο, συνήθως πουλάνε λουλούδια στις ταβέρνες μαζί με τα μικρά παιδιά τους, συνεχίζοντας το φαύλο κύκλο του κοινωνικού τους αποκλεισμού, χωρίς να τους δίνονται ευκαιρίες διεξόδου.

Ανήλικα κοριτσάκια, 13 με 16 ετών παντρεύονται μετά από πιέσεις των γονέων ή κηδεμόνων τους: πρόκειται για άσκηση φυσικής ή ψυχολογικής βίας. Κίνητρο των πιέσεων, από τους γονείς και το περιβάλλον τους, για το γάμο των νέων κοριτσιών, συνήθως είναι οι χρηματικές ανταλλαγές μεταξύ των οικογενειών και η προσπάθεια να μην ξεφύγουν τα κορίτσια από τον συντηρητικό περίγυρό τους. Πολλά από αυτά τα κορίτσια έχουν ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες, και ζητάνε βοήθεια για να πάνε στα δημόσια νοσοκομεία για έκτρωση. Πολλές εκτρώσεις, μέχρι και 20 εκτρώσεις αποκάλυψε μια γυναίκα. Συνέπεια όλων αυτών των συνθηκών ζωής η δημιουργία ενός χαρακτήρα σκληρού που φθάνει στο να δίνουν το παιδί τους για υιοθεσία ή και να το εγκαταλείπουν εντελώς. Αυτές οι δυσάρεστες καταστάσεις, δημιουργούνται επειδή αυτές οι γυναίκες δεν πιστεύουν ότι έχουν δικαίωμα να αποφασίσουν στην αντισύλληψη τους. Αντίθετα πιστεύουν ότι η αντισύλληψη είναι υπόθεση που

μπορούν να την αποφασίσουν μόνο οι άνδρες. Γι' αυτό υπάρχουν ανήλικες κάτω των 18 ετών με πέντε παιδιά.

Είναι πολλές οι μητέρες που έρχονται με εμφανείς μώλωπες στο κεφάλι και στο σώμα και καταθέτουν κακοποίηση από τον σύζυγο ή τον σύντροφό τους. Μ' αυτή τη συμπεριφορά ο άνδρας επιδιώκει να κάνει τη γυναίκα πειθήνια στις εντολές και στα γούστα του. Οι γυναίκες μαθαίνουν από πολύ μικρές ότι πρέπει να ανέχονται το ξύλο από τον άνδρα στον οποίο ανήκουν. Σε αυτό τον πληθυσμό είναι φυσικό ο άνδρας να μεθάει, να κτυπάει, να τα σπάει όποτε του κάνει κέφι.

Παρόλο που παραπονιούνται και εκφράζουν θυμό, για την στάση των ανδρών, οι γυναίκες αυτές πιστεύουν ότι ανήκουν σ' αυτή την πληθυσμιακή ομάδα, άρα είναι υποχρεωμένες να συμβιώνουν μ' αυτούς τους άνδρες. Δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματά τους από κοινού με τις γυναίκες που έχουν διαφορετική κουλτούρα, ούτε να έχουν την ίδια μ' εκείνες συμπεριφορά. Σε κάθε περίπτωση η γλώσσα των επαγγελματιών τις απομακρύνει και τις κάνει επιφυλακτικές¹.

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΥΠΟΔΟΜΗ - ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Είναι δύσκολο να μιλήσουμε για την εφαρμοζόμενη πολιτική σ' αυτό τον τομέα, διότι υπάρχουν πολλές ελλείψεις. Αναφερόμαστε ωστόσο στις δομές που δημιουργήθηκαν μετά το 1997.

-1998: Το Κέντρο Έρευνας και Υποστήριξης Θυμάτων Κακοποίησης και Κοινωνικού Αποκλεισμού (μέλος του Δικτύου για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας) άρχισε να λειτουργεί στα Ιωάννινα Δίκτυο Βοήθειας για κακοποιημένες γυναίκες και παιδιά, καθώς και Συμβουλευτική Υπηρεσία και Ξενώνα.

-1998: Το Μακεδονικό Ινστιτούτο Εργασίας άρχισε να λειτουργεί στη Θεσσαλονίκη Κέντρο Υποστήριξης Κακοποιημένων Γυναικών και τηλεφωνική γραμμή SOS για κακοποιημένες και βιασμένες γυναίκες. Παράλληλα λειτούργησε πρόγραμμα δωρεάν νομικής βοήθειας.

- Επίσης στη Θεσσαλονίκη, λειτουργεί από το 1998 το «Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Κακομεταχείρισης», (μέλος και αυτό του Δικτύου για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας) που παρέχει υπηρεσίες και σε γυναίκες θύματα βίας.

- 1999: Αρχίζει να λειτουργεί στον Πειραιά το Συμβουλευτικό Κέντρο για τη Βία κατά των Γυναικών της Γ.Γ.Ι.

- 1999: Αρχίζει να λειτουργεί το «Σπίτι της Γυναίκας» στις Σέρρες.

- Ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης εφάρμοσε πρόγραμμα παροχής νομικής βοήθειας σε κακοποιημένες γυναίκες, από το Σεπτέμβριο του 1999 ως τον Μάιο του 2000. Καταγράφηκαν 31 περιπτώσεις μακρόχρονης κακοποίησης, με θύματα γυναίκες ηλικίας 30-40 ετών, κατά το πλείστον έγγαμες, με 2 ή 3 παιδιά.

¹ Τα στοιχεία που αναφέρονται στις μουσουλμάνες γυναίκες POM, έχουν καταγραφεί στα αρχεία του Κέντρου Συμπαράστασης Παιδιών και Οικογένειας, της οργάνωσης «Κοινωνική και Εκπαιδευτική Δράση» (μέλους του Δικτύου για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών)

- 2000: Έναρξη λειτουργίας Κέντρων πληροφόρησης και συμβουλευτικής του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.) σε Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Βόλο, Ηράκλειο Κρήτης. Τα Κέντρα παρέχουν ψυχο-κοινωνική στήριξη και νομική συμβουλευτική και σε γυναίκες θύματα ενδο-οικογενειακής βίας.
- 2000: Η Γ.Γ.Ι. λειτούργησε γραμμή SOS για τα θύματα της ενδο-οικογενειακής βίας.
- 2000: Λειτουργία Ξενώνα στο Ηράκλειο Κρήτης από τον «*Σύνδεσμο Γυναικών Μελών Σωματείων Νομού Ηρακλείου*».
- 2000: Λειτουργία Κέντρου Έρευνας και «*Στήριξης Θυμάτων Κακοποίησης, Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων και Προστασίας Μονογονεϊκών Οικογενειών*», στην Πρέβεζα.
- 2000: Έναρξη λειτουργίας του Κέντρου Στήριξης Γυναικών στο Δήμο Καρδίτσας.
- 2001: Έναρξη λειτουργίας του Κέντρου Στήριξης Οικογένειας (ΚΕ.Σ.Ο.) και του ξενώνα της Αρχιεπισκοπής Αθηνών.
- Το «*Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Κακομεταχείρισης*», (μέλος του «*Δικτύου για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας*») από το 2001 μέχρι το Σεπτέμβριο του 2003, περιέθαλψε 33 γυναίκες θύματα του trafficking, προερχόμενες από Ρωσία, Μολδαβία και Βουλγαρία.
- 2002: Το Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης (επίσης μέλος του «*Δικτύου για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας*») έβαλε σε λειτουργία την τηλεφωνική γραμμή SOS για γυναίκες θύματα ενδο-οικογενειακής βίας.
- 2003: Έναρξη λειτουργίας γραφείου γυναικείων θεμάτων στο Δήμο Χίου.
- 2003: Ίδρυση του «Κέντρου Μέρμινας για την Οικογένεια και το Παιδί» στο Δήμο Ναυπάκτου.
- 2004: Έναρξη λειτουργίας γραμμής SOS για θύματα κακοποίησης στο Δήμο Κομοτηνής
- 2004 Λειτουργία προγράμματος δωρεάν Νομικής Βοήθειας από το Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών για θύματα trafficking, με χρηματοδότηση του Υπουργείου Εξωτερικών.
- 2004 : Ίδρυση του ξενώνα της Αρχιεπισκοπής Αθηνών για θύματα trafficking.
- 2004: Ίδρυση ξενώνα, από τους «*Γιατρούς του Κόσμου*», για θύματα trafficking.
- 2004: Δημιουργείται στη Θεσσαλονίκη Κέντρο υποδοχής και ξενώνας για θύματα trafficking, με δυνατότητα φιλοξενίας 7-10 γυναικών. Είναι το μόνο κρατικό ίδρυμα του είδους στη Βόρεια Ελλάδα.
- 2004: Στα πλαίσια της λειτουργίας του «*Κέντρου Έρευνας και Στήριξης Θυμάτων Κακοποίησης και Κοινωνικού Αποκλεισμού – Ε.Κ.Υ.ΤΗ.Κ.Κ.Α.*» των Ιωαννίνων (μέλος κι αυτό του «*Δικτύου για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας*») δημιουργείται ξενώνας για θύματα trafficking.

Με την απαρτίωση των δομών που διαθέτει η χώρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών διαπιστώνεται η παντελής απουσία προγραμμάτων σχετικών με τους δράστες αυτής της βίας. Αυτά τα προγράμματα επιτρέπουν στο σύστημα να εκτιμήσει τη συμπεριφορά των δραστών για να μπορέσει να τους εκπαιδεύσει αντίστοιχα. Η τυχόν αλλαγή της συμπεριφοράς του δράστη είναι επιθυμητή και ωφέλιμη τόσο για το θύμα όσο και για την κοινωνία ολόκληρη. Όπως αναφέρει και η ομάδα εργασίας του Εθνικού Παρατηρητηρίου της Ιρλανδίας: «Όταν ασχολούμαστε με την εκπαίδευση ενός βίαιου άντρα, η επιτυχία μας θα κριθεί από το κατά πόσον αυτός, υπό την επίδραση του ποινικού συστήματος και των κυρώσεων που του επιβλήθηκαν, αναγνωρίζει και αναλαμβάνει την ευθύνη των πράξεών του».

ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Όπως το έχουμε πει ήδη, στην Ελλάδα δεν γίνεται καταγραφή των στοιχείων κατά φύλο και, κατά κανόνα ούτε συστηματική καταγραφή των περιστατικών της βίας κατά των γυναικών. Είναι κι αυτό ένα από τα αποτελέσματα της έλλειψης της κατάλληλης νομοθεσίας και του ειδικού κονδυλίου. Δεν καταγράφονται ούτε καν τα διαζύγια λόγω της βίας στην οικογένεια, επειδή μέχρι σήμερα αυτή δεν αναγνωρίζεται ως έγκλημα από το νόμο, αφού το σχετικό νομοσχέδιο δεν έχει ακόμη ψηφιστεί..

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται κάποια αλλαγή: κάποια στατιστικά στοιχεία μας δίνει το ΚΕΘΙ. Ας μη ξεχνάμε ότι ένα από τα καθήκοντα της Διυπουργικής Επιτροπής ήταν και η καταγραφή των στοιχείων για όλες τις μορφές της βίας κατά των γυναικών. Οι δε γυναικείες ΜΚΟ φροντίζουν και αυτές για τη συλλογή στοιχείων από τα νοσοκομεία και τα αστυνομικά τμήματα, αν και αυτό δεν είναι εύκολο, επειδή τα μέλη της διοίκησης αυτών των υπηρεσιών δεν επιθυμούν τη συνεργασία με τις ΜΚΟ των γυναικών.

Η Έρευνα - Γενικές Παρατηρήσεις

Σχετικά με τη μελέτη της έκτασης του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών, θα επαναλάβουμε ότι στην Ελλάδα, τουλάχιστον μέχρι το 2000, δεν υπήρχε γενικά η συνήθεια των χρηματοδοτούμενων από το Κράτος ερευνών, πόσο μάλλον των ερευνών σχετικά με τις γυναίκες και μάλιστα για την εναντίον τους βία. Μία από τις ελάχιστες έρευνες αυτής της εποχής είναι αυτή που πραγματοποίησε ο *Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας* για τη σεξουαλική παρενόχληση στους χώρους της εργασίας, το 1988².

Μόνο την τελευταία 10ετία το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) πραγματοποίησε δύο σημαντικές έρευνες τη μία για την ενδο-οικογενειακή βία (το 2003) και την άλλη για τη σεξουαλική παρενόχληση (2004), αλλά η απουσία του ειδικού κονδυλίου συνεχίζεται. Για την σεξουαλική παρενόχληση στους χώρους εργασίας, προηγήθηκε (το 1997)³ μία έρευνα ποιοτική, με εντολή και χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁴. Επίσης, με το θέμα της βίας κατά των γυναικών ασχολήθηκαν μερικοί σπουδαστές στις μεταπτυχιακές εργασίες τους.

Τα αποτελέσματα των ερευνών

Όλες οι μελέτες καταλήγουν σε μια σημαντική διαπίστωση: η σεξουαλική βία πλήττει ανεξαιρέτως όλα τα στρώματα, κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά. Κατά τα λοιπά, ιδού και τα άλλα συμπεράσματα από την μελέτη των ερευνών, εν συντομία και ανάλογα με την κάθε μορφή της βίας.

1. Βιασμός

² Την ευθύνη της έρευνας είχε η Ιωάννα Μαγκανάρα. Εκδόθηκε με τον τίτλο : «Εργασία, Συνδικαλισμός και Ισότητα των φύλων», από τις εκδόσεις Οδυσσέας.

³ Υπεύθυνη της έρευνας: Καίτη Παπαρρήγα Κωσταβάρα.

⁴ Ευρωπαϊκή Κοινότητα, 1999, «Le harcèlement sexuel sur le lieu de travail dans l'Union européenne».

Ως προς την αιμομιξία, τα θύματα δύσκολα την καταγγέλλουν. Σε ένα δείγμα 230 περιπτώσεων βιασμών που καταγγέθηκαν το 1993 σε όλα τα ελληνικά αστυνομικά τμήματα, μόνο οι δύο καταγγέθηκαν ως αιμομικτικοί. Επίσης, από τις 312 αποφάσεις του Κακουργοδικείου Αθηνών που αφορούσαν περιπτώσεις βιασμών κατά τη διάρκεια των ετών 1980-1993, μόνο οι 17 χαρακτηρίστηκαν ως αιμομικτικοί. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι αιμομικτικοί βιασμοί καταγγέλλονται πολύ σπάνια, επειδή ο βιαστής ανήκει στην οικογένεια του θύματος, συνήθως ανήλικου που εξαρτάται από τον βιαστή.⁵ Σύμφωνα με τον διδάκτορα της εγκληματολογίας Α. Τσιγκρή, το μεγαλύτερο μέρος του προβλήματος αποτελεί η συμπεριφορά των αστυνομικών, που αποφεύγουν να καταχωρήσουν τις καταγγελίες των αιμομικτικών βιασμών.

Εκτός από την αιμομιξία, η έρευνα έδειξε ότι στην Ελλάδα γίνονται κάθε χρόνο σχεδόν 4500 βιασμοί, οι 270 από τους οποίους καταγγέλλονται στην Αστυνομία, οι ύποπτοι συλλαμβάνονται μόνο στους 183 απ' αυτούς, στο δικαστήριο φθάνουν μόνο οι 40, καταδικάζονται οι 20 και τελικά λιγότεροι από τους 10 καταδικάζονται σε ποινή που ξεπερνάει τα 5 χρόνια φυλάκισης⁶. Από την άλλη πλευρά, 60% των θυμάτων βιασμού ομολογούν ότι αισθάνονται ένοχες για το βιασμό τους κι 'ένα άλλο 35% ότι θα μπορούσαν να αποφύγουν το βιασμό αν αντιδρούσαν διαφορετικά⁷.

Το έγκλημα του βιασμού έχει κάποιες φοβερές ιδιαιτερότητες. Μεταξύ των άλλων: α) δεν έχει μάρτυρες και τις περισσότερες φορές δεν αφήνει ίχνη, όμως τα ίχνη της σωματικής βίας είναι ένα από τα αποδεικτικά στοιχεία του βιασμού. β) Η ψυχολογική βία (άμεση ή έμμεση) δεν θεωρείται στοιχείο του εγκλήματος του βιασμού⁸. γ) Ο κατηγορούμενος δεν είναι μάρτυρας στη δίκη του βιασμού και γι' αυτό δεν ορκίζεται και δεν απαντάει παρά μόνο στις ερωτήσεις του Προέδρου της έδρας. Η αλήθεια των όσων καταθέτει δεν αμφισβητείται, ενώ το αντίθετο γίνεται με το θύμα που είναι απόλυτα εκτεθειμένο στην ανάκριση που του γίνεται από την υπεράσπιση του κατηγορούμενου⁹. Στην πραγματικότητα το βάρος της απόδειξης βαρύνει διπλά το θύμα, που πρέπει όχι μόνο να αποδείξει ότι ο βιαστής της είναι ένοχος, αλλά και ότι η ίδια είναι αθώα: ο βιασμός είναι το έγκλημα για το οποίο η απόδειξη της ενοχής του δράστη στηρίζεται στην απόδειξη της αθωότητας του θύματος, καθώς και στο γεγονός ότι δεν προκάλεσε η ίδια τον βιαστή της. Είναι φανερό ότι με τις συνθήκες αυτές τα θύματα δεν πιστεύουν ότι θα αποδοθεί δικαιοσύνη, γι' αυτό και δεν τολμούν να καταγγείλουν το βιαστή τους.

2. Βία στην οικογένεια

⁵ Α. Τσιγκρή, «Σεξουαλική βία κατά των γυναικών και των παιδιών: Ελληνική έκθεση», Αθήνα 2002, σελ. 22-25.

⁶ Α. Τσιγκρή, «Η σεξουαλική βία στο χθες, το σήμερα και το αύριο», εφημερίδα «Καθημερινή», 4 Ιανουαρίου 2002. –Καίτη Παπαρρήγα Κωσταβάρα, «Ο βιασμός: Το έγκλημα, η δίκη και οι κοινωνικές αντιλήψεις», Διατριβή στο Πανεπιστήμιο Paris VIII, 1988, σελ. 132-138.

⁷ Α. Τσιγκρή, (2002), «Σεξουαλική βία κατά των γυναικών και των παιδιών: Ελληνική έκθεση»: εκδ. Καστανιώτη, σελ.14.

⁸ Πρακτικά του Συνεδρίου “Βία κατά των γυναικών: Ανοχή μηδέν”, που οργάνωσε στην Αθήνα τον Ιανουάριο του 1999 η Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών, στα πλαίσια του Προγράμματος ΔΑΦΝΗ.

⁹ Κ. Παπαρρήγα Κωσταβάρα «Ο βιασμός: Το έγκλημα, η δίκη και οι κοινωνικές αντιλήψεις», σελ. 113-114

Η έρευνα του ΚΕΘΙ¹⁰ αποτελεί την πρώτη προσπάθεια καταγραφής σε πανελλήνιο επίπεδο του φαινομένου της βίας όπου ο δράστης είναι ο σύζυγος ή ο σύντροφος του θύματος. Έγινε σε ένα δείγμα 1200 γυναικών ηλικίας 18-60 ετών, 56% των οποίων δηλώνουν ότι έχουν υποστεί βία λεκτική και /ή ψυχολογική, για 56,2% απ' αυτές η βία διαρκεί επί 10 και πλέον χρόνια και, από αυτές που είναι θύματα σωματικής βίας, το 37,6% καταγγέλλει βαριές σωματικές βλάβες, το 33,7% ελαφρές σωματικές βλάβες και το 30,8% ότι έχει υποστεί σεξουαλική βία.

Η έρευνα έδειξε επίσης ότι τα περιστατικά βίας δεν είναι συνέπεια χρήσης αλκοόλ ή άλλων τοξικών ουσιών. Σχετικά δε με τη «βία του παρελθόντος», 26,3% των θυμάτων που συμβιώνουν με ένα βίαιο άντρα δηλώνουν ότι υπήρξαν μάρτυρες της βίας μεταξύ των γονιών τους και 29,2% από αυτές υπήρξαν θύματα ενδο-οικογενειακής βίας κατά την παιδική τους ηλικία.

Η έρευνα καταλήγει με μια σειρά προτάσεων, μερικές από τις οποίες είναι οι ακόλουθες:

- η καταγραφή των περιστατικών της ενδο-οικογενειακής βίας, γιατί αυτή διευκολύνει την μελέτη της έκτασης του φαινομένου και τον σχεδιασμό της εφαρμοστέας πολιτικής,
- η υιοθέτηση ενός πλαισίου συνεργασίας του κυβερνητικού παράγοντα με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις για την επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής αποτελεσματικότητας του αγώνα κατά αυτής της μορφής βίας,
- η δημιουργία κέντρων εκπαίδευσης στη μη βία των βίαιων ανδρών: η ένταξη σε προγράμματα εκπαίδευσης και η αλλαγή της συμπεριφοράς τους θα έχει ευεργετικά αποτελέσματα τόσο για τα θύματα όσο και για την κοινωνία ολόκληρη
- η καθιέρωση ενός ελάχιστου εισοδήματος για τα θύματα που στερούνται πόρων ζωής.

Όσο για τη βοήθεια των θυμάτων, πρέπει να θυμούμαστε πάντοτε ότι τα θύματα διστάζουν να προσφύγουν στη δικαιοσύνη. Σύμφωνα με μια έρευνα, μόνο το 6% των γυναικών θυμάτων της ενδο-οικογενειακής βίας την καταγγέλλουν στην αστυνομία. Η οποία δεν επεμβαίνει αυτεπαγγέλτως παρά μόνον στην περίπτωση του εξωσυζυγικού βιασμού. Σημαντικό είναι το εύρημα της έρευνας σύμφωνα με το οποίο, και στις μεγάλες ηλικίες τα θύματα της ενδο-οικογενειακής βίας είναι κυρίως γυναίκες, ωστόσο ο αριθμός των ανδρών που καταγγέλλουν τα περιστατικά αυτής της βίας, είναι μεγαλύτερος.

Πολλές γυναίκες θύματα βίας δεν καταγγέλλουν την βία του συζύγου ή συντρόφου τους εξαιτίας της σκληρότητας του συστήματος δικαιοσύνης που προαναφέραμε, αλλά και της μεγάλης διάρκειας της ποινικής διαδικασίας και της ανεπαρκούς υποδομής για την βοήθεια των θυμάτων. Αν η γυναίκα είναι μητέρα ανηλίκων –κάτι που συμβαίνει πολύ συχνά- και θέλει να καταθέσει μήνυση, είναι προφανές ότι θα αναρωτηθεί πώς είναι δυνατό να επιβαρυνθεί με τα έξοδα της δίκης, χωρίς καμιά βοήθεια από την πλευρά του Κράτους, να αντιμετωπίσει συγχρόνως τα έξοδα διαβίωσης της οικογένειάς της και επί πλέον να διασφαλίσει την προστασία των παιδιών της και του εαυτού της, όταν ο δράστης της βίας θα βγει από τη φυλακή.

¹⁰ Μέλη της ομάδας έρευνας: Α. Ζουλινάκη, Γ. Κατσίκη, Ε. Ξιδοπούλου, Σ. Παπαμιχαήλ και συντονίστρια Μ. Παπαγιαννοπούλου.

3. Ενδο-οικογενειακή βία κατά γυναικών /μελών κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων

3.1 Ελληνίδες τσιγγάνες μουσουλμάνες

Η έρευνα με θέμα «Κοινωνική ένταξη Μουσουλμάνων Γυναικών» έγινε στην Αθήνα μεταξύ 1999 και 2000 από την οργάνωση «Κοινωνική και Εκπαιδευτική Δράση» στο Κέντρο Συμπαράστασης Παιδιών και Οικογένειας που λειτουργεί επί επτά χρόνια ως Κέντρο Ημέρας για τα κοινωνικά αποκλεισμένα παιδιά που είναι παιδιά των δρόμων, στα πλαίσια προγράμματος που χρηματοδότησε η ΓΠΙ επί ενάμιση χρόνο. Σκοπός του προγράμματος ήταν η καταγραφή κυρίως των επαγγελματικών ιδιαιτεροτήτων αυτού του πληθυσμού σε σχέση με την αγορά εργασίας.

Από τις 223 γυναίκες/ μητέρες των περιθαλπομένων παιδιών, που κατέφυγαν στο Κέντρο οι 108 ανήκουν σε μονογονεϊκές οικογένειες, (50 είναι άγαμες μητέρες 21 είναι διαζευγμένες 9 είναι σε διάσταση, 5 είναι αυτή τη στιγμή ανήλικες άγαμες μητέρες, 13 είναι χήρες) και 115 είναι έγγαμες. Οι Μουσουλμάνες Τσιγγάνες, είναι αγράμματες -δεν έχουν πάει ποτέ στο σχολείο- οι περισσότερες πουλούν λουλούδια στις ταβέρνες μαζί με τα μικρά παιδιά τους, συνεχίζοντας το φαύλο κύκλο του κοινωνικού τους αποκλεισμού, χωρίς να έχουν ευκαιρίες διεξόδου, κακοποιούνται δε πολύ συχνά από τους συντρόφους τους. Τα μέλη του Κέντρου έχουν προσπαθήσει, πολλές φορές να τις παραπέμψουν στα υπάρχοντα κέντρα συμβουλευτικής κακοποιημένων γυναικών, αλλά οι γυναίκες αρνούνται και δεν θέλουν να πάνε. Ακόμα και όταν τις συνοδένανε δεν θέλανε να ξανάπανε στο προ-συνεννοημένο ραντεβού. Εμπιστεύονταν να μιλήσουν μόνο στους ανθρώπους του Κέντρου, που τους γνωρίζουν πολλά χρόνια και οι σχέσεις τους δεν είναι πια τυπικές.

3.2 Γυναίκες πρόσφυγες και μετανάστριες

Η συλλογή των στοιχείων της έρευνας με τον τίτλο «Ενδο-οικογενειακή βία στους πρόσφυγες και στους μετανάστες»¹¹ από τους Γιατρούς του Κόσμου, κατά την παροχή των υπηρεσιών τους στο Ανοιχτό Πολυϊατρείο τους¹², άρχισε το Μάιο του 1999 και τελείωσε τον Οκτώβριο του 2000.

Σ' αυτό το χρονικό διάστημα, μεταξύ των 279 γυναικών που έκαναν χρήση των υπηρεσιών του πολυϊατρείου ανιχνεύτηκαν 46 περιστατικά γυναικών /θυμάτων ενδο-οικογενειακής βίας, δηλαδή περίπου το 16% του συνολικού πληθυσμού των προσερχόμενων γυναικών: 34,8% δηλώνουν ότι είχαν υποστεί σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική βία συγχρόνως, 26,1% μιλούν για σεξουαλική βία, 23,9% για ψυχολογική και 4,3% ανέφεραν ότι υπέστησαν μόνο σωματική βία. 37% από τις κακοποιημένες είναι παντρεμένες 15,2% ανύπαντρες, 32,6% διαζευγμένες και 4,3% χήρες. 69,6% καταγγέλλουν ως δράστη τον σύζυγο, 10,9% αναφέρουν κάποιο άλλο πρόσωπο από την οικογένεια και 19,5% καταγγέλλουν τον ερωτικό τους σύντροφο. Ως προς τη χώρα καταγωγής αυτών των γυναικών: 19,6% προέρχονται από τη Βουλγαρία, 10,9% από την Αλβανία, 4,3% από την Ουκρανία, το Πακιστάν και το Ιράκ, 8,7% από την Πολωνία, 6,5% από την Μολδαβία και οι υπόλοιπες είναι από τη

¹¹ Υπεύθυνη της έρευνας : Κωσταντίνα Σκλάβου, παιδαγωγός και κοινωνική λειτουργός.

¹² Το Ανοιχτό Πολύ-ιατρείο των Γιατρών του Κόσμου παρέχει στους αλλοδαπούς υπηρεσίες ιατρικής περίθαλψης πρώτου βαθμού.

Ζιμπάμπουε, την Αιθιοπία και το Ιράν. Όσο για εργασία, μόνο 18,9% των γυναικών έχουν σταθερή εργασία.

4. Σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας

Η έρευνα του «Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας»¹³ για τη σεξουαλική παρενόχληση στους χώρους εργασίας, που έγινε σε ένα δείγμα 1058 γυναικών και 462 ανδρών εργαζομένων τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, χρησιμοποιεί τον ορισμό του Κώδικα Πρακτικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. 60% αυτών των γυναικών δηλώνουν ότι βίωσαν την εμπειρία της σεξουαλικής παρενόχλησης και 79,1% των γυναικών και 74,2% των ανδρών ότι γνωρίζουν περιστατικά αυτής της μορφής της βίας με θύματα γυναίκες και δράστες κατά κανόνα τους προϊσταμένους τους. Ωστόσο η έρευνα εμφανίζει ένα σημαντικό ποσοστό δραστών της σεξουαλικής παρενόχλησης που ήταν συνάδελφοι (39,5%), πελάτες (36,4%) ακόμη και ιεραρχικά κατώτεροι (21,6%) των θυμάτων. Δείχνει επίσης ότι πολλά περιστατικά συνδέονται με το χώρο των ΜΜΕ (84,6%), των ελεύθερων επαγγελματιών (70,1%), των τραπεζών (64,1%), της ιδιωτικής εκπαίδευσης (62,5%) και των νοσοκομείων (60,8%).

Η έρευνα που έγινε με την εντολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁴, στηρίζεται στις πληροφορίες που προέκυψαν από τις συζητήσεις 10 γυναικείων ομάδων που δημιουργήθηκαν για το σκοπό αυτό ad hoc από εργαζόμενες σε διαφορετικούς χώρους εργασίας, σε πολλές πόλεις της Ελλάδας. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι η σεξουαλική παρενόχληση στους χώρους εργασίας είναι ένα σημαντικό πρόβλημα στην Ελλάδα και ότι οι περισσότερο πληττόμενοι χώροι είναι αυτοί των Τραπεζών και του Τουρισμού. Όλες οι ομάδες ή σχεδόν όλες είναι υπέρ της δημιουργίας ενός νομοθετικού πλαισίου καθώς και μέτρων πρόληψης όπως είναι η πληροφόρηση, η επιμόρφωση και οι υποστηρικτικές δομές. Ως προς την επιμόρφωση πρέπει οι άνθρωποι να μάθουν τι κρύβεται πίσω από τη σεξουαλική παρενόχληση, δηλ. τις αιτίες και την προβληματική της, στα πλαίσια της οποίας εγγράφονται οι σχέσεις εξουσίας και η φυλετική διαίρεση της εργασίας και της εξουσίας.

Σκοπός της έρευνας του ΚΕΘΙ¹⁵ είναι η περιγραφή του φαινομένου της σεξουαλικής παρενόχλησης στους χώρους εργασίας. Το δείγμα των 1200 γυναικών που απασχολούνται σε μια πληρωμένη εργασία είναι αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού σε εθνικό επίπεδο. Ο όρος, σύμφωνα με αυτές, σημαίνει κάθε μορφή ανεπιθύμητης επαφής, σωματική ή λεκτική, με σεξουαλικό περιεχόμενο. Το 10% αυτού του δείγματος αναφέρθηκε σε προσωπική του εμπειρία, το 15% σε γνώση έμμεση. Οι δράστες τις πιο πολλές φορές ήταν παντρεμένοι, με μέσο όρο ηλικίας το 45^ο έτος, με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και ιεραρχικά ανώτεροι από το θύμα (προϊστάμενοι ή διευθυντές). Η πλειονότητα των θυμάτων δεν καταγγέλλει το περιστατικό της παρενόχλησης και αντιδρά ζητώντας από το δράστη να τη σταματήσει ή εγκαταλείπει την εργασία. Οι γυναίκες αυτές δεν μιλούν για το περιστατικό παρά μόνο σε πρόσωπα της οικογένειάς τους ή του κύκλου των φίλων τους.

¹³ Ι. Μαγκανάρα, ό. π.

¹⁴ Ευρωπαϊκή Κοινότητα, 1999, «Η σεξουαλική παρενόχληση στους χώρους εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση», σελ. 175-178. Υπεύθυνη της έρευνας στην Ελλάδα: Καίτη Παπαρρήγα Κωσταβάρα.

¹⁵ Μέλη της ομάδας έρευνας: Στ. Παπαμιχαήλ και Αρ. Σπυριδάκης και συντονίστρια η Μ. Παπαγιαννοπούλου.

5. Διακίνηση γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση

Θέμα που έχει παρουσιάσει τρομακτικά ανησυχητική αύξηση τα τελευταία χρόνια είναι το της διακίνησης γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευσή τους και κατάληξη την πορνεία. Είναι εξαιρετικά δύσκολη η εκτίμηση της διόγκωσης της βιομηχανίας του σεξ και του αριθμού των γυναικών στον τομέα της πορνείας που είναι θύματα εμπορίας ή που παραμένουν στη χώρα με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Σύμφωνα με μία έρευνα που διήρκεσε πολλά χρόνια και μελέτη του καθηγητή Γρηγόρη Λάζου, περισσότερες από 75.000 γυναίκες και παιδιά υπήρξαν θύματα καταναγκαστικής πορνείας στην Ελλάδα κατά τη 10ετία του 1990, με χώρες προέλευσης των θυμάτων τη Ρωσία (40%), την Ουκρανία (30%), τη Βουλγαρία (16%), τη Ρουμανία (10%), καθώς και τη Λευκορωσία, τη Γεωργία, το Καζακστάν, τη Μολδαβία, τη Σερβία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και την Δημοκρατία της Τσεχίας, αλλά και τη Βόρεια Αφρική και την Ασία. Τα έσοδα από αυτή την εμπορία ξεπερνούν τα 6 εκατομμύρια €. Η πλειονότητα αυτών των θυμάτων δεν γνωρίζουν τη μέρα, το μήνα ή την εποχή, ούτε καν την πόλη στην οποία βρίσκονται¹⁶. Ο άνδρας/ πελάτης έχει τον κύριο ρόλο, είναι η κινητήρια δύναμη, αυτός που εμπνέει και χρηματοδοτεί το έγκλημα. Υπολογίζεται ότι περισσότεροι από ένα εκατομμύριο άνδρες μίσθωναν κάθε χρόνο τις υπηρεσίες αυτών των σκλάβων: πρόκειται για το 1/3 του σεξουαλικά ενεργού ανδρικού δυναμικού της χώρας (ο πληθυσμός της Ελλάδας ήταν την περίοδο αυτή 10 εκατομμύρια και το 51% ήταν γυναίκες).

Κατά τη διάρκεια μιας δημόσιας συζήτησης, ο Γιώργος Πασχαλίδης, υπουργός Μακεδονίας – Θράκης, δήλωσε ότι «υπολογίζεται πως το 60% των γυναικών που βρίσκονται στην καταναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα είναι αλλοδαπές χωρίς άδεια παραμονής και οι πιο πολλές από αυτές είναι ανήλικες 12-15 ετών»¹⁷

ΠΡΟΛΗΨΗ – ΚΑΜΠΑΝΙΕΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Στην Ελλάδα δεν γίνονται σχολικά μαθήματα για την πρόληψη του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών, κατά συνέπεια δεν υπάρχει και σχετικό κονδύλιο.

Όσο για τις χρηματοδοτούμενες από το Κράτος σχετικές καμπάνιες ευαισθητοποίησης, μόνο μία έγινε το 2000: την οργάνωσε η Γενική Γραμματεία Ισότητας και το ΚΕΘΙ στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος «Ανοχή Μηδέν», αφορούσε την ενδο-οικογενειακή βία, πραγματοποιήθηκε στις μεγάλες πόλεις της χώρας και διήρκεσε 8 μήνες. Όμως οργανώθηκαν μερικά συνέδρια και σεμινάρια σχετικά με την ενδο-οικογενειακή βία και την εμπορία των γυναικών. Συγκεκριμένα:

-1997: Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας οργάνωσε για τους αξιωματικούς της Αστυνομίας το σεμινάριο «Αριάδνη».

-1998-1999: Το ΚΕΘΙ υλοποίησε πρόγραμμα πληροφόρησης με τον τίτλο «Γυναίκες πρόσφυγες: Να σταματήσει η σεξουαλική εκμετάλλευση και η διακίνηση των γυναικών».

-2000 : Στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος «Ανοχή Μηδέν», διημερίδα με τον τίτλο «Σπάστε τη σιωπή – Βία στους κόλπους της οικογένειας: ένα έγκλημα πίσω από τα κλειστά παράθυρα».

-2000: Η Γενική Γραμματεία Ισότητας σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης διοργάνωσε διεθνές σεμινάριο με τον τίτλο «Συντονισμένες Δράσεις κατά της

¹⁶ Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, «Η ακτινογραφία του τρόμου», 10 Μαρτίου 2002.

¹⁷ Athens News, 14 Δεκεμβρίου 2001.

Διακίνησης προσώπων στην Ανατολική και Δυτική Ευρώπη, για ένα σχέδιο δράσης σε περιφερειακό επίπεδο ».

-Οκτώβριος του 2002 : Ημερίδα, που οργάνωσε το Υπουργείο Δικαιοσύνης, με θέμα «Παράνομη διακίνηση προσώπων με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση».

-Δεκέμβριος του 2002: Ημερίδα με τίτλο «Παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων – Δημιουργία υποδομής για τη στήριξη των θυμάτων» που οργανώθηκε με τη συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου Εξωτερικών, του ελληνικού τμήματος του ΔΟΜ (Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης) και της Πρεσβείας των ΗΠΑ στην Ελλάδα.

-2003 (Μάιος 30-31): Συνάντηση Εμπειρογνομόνων των 25 χωρών της Ε.Ε. με θέμα «Αντιμετώπιση της ενδο-οικογενειακής βίας και της παράνομης διακίνησης γυναικών», που οργανώθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών στα πλαίσια της ελληνικής Προεδρίας.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΝ ΜΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Οι ελληνικές γυναικείες οργανώσεις δεν επιχορηγούνται από το Κράτος, εκτός από τις περιπτώσεις που υλοποιούν κοινοτικά προγράμματα με συν-χρηματοδότηση του Κράτους. Ωστόσο αναπτύσσουν πλούσια δραστηριότητα, μέρος δε αυτής της δραστηριότητας αποτελεί και ο αγώνας τους κατά της βίας σε βάρος των γυναικών. Όλα αυτά τα χρόνια, τόσο οι οργανώσεις όσο και οι ομάδες των γυναικών κατέβαλαν μεγάλες προσπάθειες για να ευαισθητοποιήσουν την ελληνική κοινωνία σχετικά με το πρόβλημα αυτής της βίας, στοχεύοντας στη δημιουργία μιας ισορροπημένης κοινωνίας, τα μέλη της οποίας θα συμβιώνουν αρμονικά. Παρά την πλήρη έλλειψη οικονομικών πόρων, οι συλλογικότητες αυτές συνεχίζουν να ασχολούνται με τη διάχυση των σχετικών πληροφοριών, ενώ παράλληλα σηκώνουν και το βάρος της παροχής βοήθειας στα θύματα της βίας. Είναι γεγονός πως στην Ελλάδα σπανίζουν τα καταφύγια για τις κακοποιημένες γυναίκες. Τα θύματα της βίας απευθύνονται σε μη εξειδικευμένα κέντρα (νοσοκομεία και κέντρα υγείας) αλλά, στις ανάγκες των γυναικών που βρίσκονται αντιμέτωπες με τη βία, ανταποκρίνονται οι γυναικείες συλλογικότητες που προσφέρουν στα θύματα: δωρεάν νομική στήριξη -βοήθεια και συμπαράσταση στις αίθουσες των δικαστηρίων -ψυχολογική βοήθεια -εκπαίδευση για αυτοπροστασία, ενώ συγχρόνως ασκούν πίεση στις αρμόδιες αρχές και αξιώνουν την πολιτική καταδίκη της βίας κατά των γυναικών. Επιδίδονται επίσης αυτές οι συλλογικότητες στη μελέτη των διαφορετικών εμπειριών των γυναικών στον τομέα της βίας και των διακρίσεων που απορρέουν από αυτήν. Ακόμη, οι περισσότερες από αυτές καταγράφουν τα στοιχεία του προβλήματος της βίας κατά των γυναικών.

I. Οι δράσεις των οργανώσεων /μελών του Δικτύου για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας σε βάρος των γυναικών».

1. ΚΙΝΗΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (ΚΔΓ) : Φεμινιστική οργάνωση που αγωνίζεται για την εξάλειψη κάθε μορφής βίας σε βάρος των γυναικών, μέσω της αλλαγής -πολιτικής, κοινωνικής πολιτιστικής- και προσφέρει άμεση βοήθεια στα θύματα της βίας σε επίπεδο προστασίας και άμυνας. Είναι η οργάνωση που ίδρυσε την πρώτη ομάδα έρευνας και μελέτης του φαινομένου αμέσως μετά την πτώση της δικτατορίας και που ανέδειξε το πρόβλημα οργανώνοντας ημερίδες συζήτησης και προβληματισμού πάνω στο θέμα, τόσο στην Αθήνα όσο και στις άλλες πόλεις της

Ελλάδας. Εξέδωσε πολλά βιβλία, ανάμεσα στα άλλα και ένα με τον τίτλο «Βία – Βιασμός: κείμενα κοινωνικού και φεμινιστικού προβληματισμού». Από τα πρώτα χρόνια της ίδρυσης της ΚΔΓ, οι δικηγόροι μέλη της αφιέρωσαν ένα μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων τους στην υπεράσπιση των θυμάτων του βιασμού ενώπιον των δικαστηρίων ολόκληρης της χώρας.

Με χρηματοδότηση της Commission (Ευρωπαϊκής Επιτροπής) η ΚΔΓ διοργάνωσε πολλά διεθνή συνέδρια για τη βία κατά των γυναικών, μεταξύ των οποίων και ένα για τη σεξουαλική παρενόχληση στους χώρους εργασίας το 1994 και ένα άλλο το 1999 -σε συνεργασία με 10 ακόμη γυναικείες συλλογικότητες που ασχολούνται με το αντικείμενο της βίας κατά των γυναικών- με τον τίτλο «Βία κατά των γυναικών: Ανοχή Μηδέν», στη συνέχεια του οποίου δημιουργήθηκε το «Δίκτυο για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών».

Αποτέλεσμα των δράσεων της οργάνωσης αποτελεί μία πλειάδα προτάσεων σχετικών με το πρόβλημα που απηύθυνε το Δ.Σ. της στα κυβερνητικά όργανα, ανάμεσα σ' αυτά και οι προτάσεις που αφορούν το νόμο για την αντιμετώπιση της διεθνικής σωματεμπορίας, καθώς και το διάταγμα για την προστασία και τη βοήθεια των θυμάτων της εμπορίας και γενικά των εγκλημάτων κατά της σεξουαλικής ελευθερίας. Σήμερα, η ΚΔΓ συνεχίζει τις ημερίδες ευαισθητοποίησης και προβληματισμού στο ίδιο θέμα.

2. ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ: γυναικεία ΜΚΟ, που λειτουργεί εθελοντικά κέντρο παροχής συμβουλών σε θύματα βίας όλων των μορφών, ήδη από τις αρχές του 1980. Μία ομάδα ειδικών, -δικηγόρων, ψυχολόγων, ψυχιάτρων, κοινωνικών λειτουργών- συνεργάζεται μαζί του εθελοντικά.. Δεν χρηματοδοτείται από το Κράτος και δεν υλοποίησε ποτέ πρόγραμμα ΔΑΦΝΗ.

Τα περιστατικά που εξυπηρετούνται από το Συμβουλευτικό καταγράφονται. Τα δύο τελευταία χρόνια ζήτησαν βοήθεια 432 γυναίκες /θύματα σωματικής βίας – μαυρισμένα μάτια, ξεριζωμένα μαλλιά, μώλωπες σε όλο το σώμα, χτυπήματα στο κεφάλι και/ ή στην κοιλιά της εγκύου γυναίκας-, οικονομικής βίας –άρνηση συμμετοχής στη συντήρηση των παιδιών, μη πληρωμή της διατροφής- αλλά και βίας ψυχολογικής και εκβιασμών.

»Σύμφωνα με την καταγραφή: «Τα θύματα στη συντριπτική τους πλειοψηφία είναι άνεργες γυναίκες που θέλουν να εργαστούν και λυπούνται που για χάρη των παιδιών και της οικογένειας εγκατέλειψαν τη δουλειά τους. Μερικές από αυτές συνταξιοδοτήθηκαν πρόωρα για τον ίδιο λόγο. Οι νεότερες, που συχνά έχουν επαγγελματική κατάρτιση, αποφασίζουν να ζήσουν μόνες τους με τα παιδιά τους. Οι νέες γυναίκες δεν μένουν εύκολα στο πλευρό ενός βίαιου άνδρα. Καταγγέλλουν τη βία στην αστυνομία ή τον εισαγγελέα, ζητούν με ασφαλιστικά μέτρα την απομάκρυνσή του από την συζυγική κατοικία και αγωνίζονται για την εξασφάλιση της επιμέλειας και της διατροφής των παιδιών τους.

»Στο Κέντρο έρχονται ζητώντας βοήθεια και γυναίκες εκδιδόμενες, ελληνίδες και αλλοδαπές. Τα δύο τελευταία χρόνια ζητούν βοήθεια και γυναίκες που κάνουν χρήση ναρκωτικών με την προτροπή του συζύγου τους. Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών των περιστατικών το Κέντρο συνεργάζεται με την «18 άνω», την ειδική μονάδα που αγωνίζεται κατά των ναρκωτικών.

»Οι εθελόντριες του Κέντρου παρακολουθούν την εξέλιξη των περιστατικών. Έχουν παρατηρήσει ότι 2-5 χρόνια μετά την εμφάνιση του περιστατικού μερικά από τα θύματα τηλεφωνούν ή επανέρχονται φέρνοντας τα νέα δεδομένα της ζωής τους και ζητώντας πάλι συμπαράσταση. Σ' αυτές τις περιπτώσεις διαπιστώνεται τη θετική επίδραση των συμβουλών τους στις αποφάσεις των γυναικών για τη ζωή τους: οι γυναίκες αισθάνονται ότι το Κέντρο είναι χώρος φιλικός, ένας χώρος εμπιστοσύνης.»

Ο Σύνδεσμος συνεργάζεται με υπηρεσίες και κρατικούς φορείς, εφόσον αυτό απαιτείται για το συγκεκριμένο περιστατικό και υπάρχει περίπτωση να καλυφθούν οι ανάγκες του από την κρατική πρόνοια. Συστηματική συνεργασία με την Αστυνομία δεν υπάρχει, όμως υπήρξαν περιστατικά κακοποίησης παιδιών από τον πατέρα τους, όπου η προσφορά υπηρεσιών από τους αστυνομικούς ήταν πολύτιμη.

Η οργάνωση, εκτός από την στήριξη των γυναικών /θύματων βίας, ασχολείται από το 1996 και με το οργανωμένο έγκλημα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των γυναικών και έχει παρουσιάσει σχετικά με αυτό τα αποτελέσματα δύο ερευνών που πραγματοποιήσε.

Με την ευκαιρία της 25 Νοεμβρίου, διεθνούς μέρας για την εξάλειψη του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών, κυκλοφόρησε μήνυμα που δημοσιεύεται στη σελίδα 47 (παράρτημα αρ. 5).

3. ΔΙΚΤΥΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΥΡΩΠΗΣ (ελληνικό τμήμα): γυναικεία οργάνωση βάσης με εθελοντικό χαρακτήρα, ασχολείται με τα θέματα κατά της βίας και της κακοποίησης πάνω σε τρεις άξονες: Α) Πρόληψη μέσω της εκπαίδευσης κι επιμόρφωσης πολιτών, νέων, μαθητών κι επαγγελματιών Β) Παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών (Γραμμή SOS, υποστήριξη θύματος) Γ) Νομοθετικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση του προβλήματος, καλύτερευση των υπηρεσιών και προώθηση της ισότητας ανδρών-γυναικών

Η Τηλεφωνική Γραμμή «Δίπλα σου» κατά της βίας στην οικογένεια δημιουργήθηκε από το Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης τον Μάρτιο του 2003, με την υποστήριξη της εταιρίας Philip Morris Hellas, ως μια πρωτοβουλία υποστήριξης όσων - γυναικών ως επί το πλείστον - αντιμετωπίζουν βία στην οικογένειά τους ή στις προσωπικές τους σχέσεις. Η λειτουργία της γραμμής είναι καθημερινή (συμπεριλαμβανομένων Σαββατοκύριακων και αργιών), σε 12ωρη βάση (9.00 – 21.00) και στελεχωμένη από άτομα ευαισθητοποιημένα στο θέμα, που έχουν εκπαιδευτεί. Στόχος της Γραμμής είναι να δώσει τη δυνατότητα στο άτομο που είναι μέσα στο πρόβλημα να μιλήσει γι' αυτό και, εφόσον το επιθυμεί, να πάρει κάποιες συμβουλές για το πώς μπορεί να αντιδράσει και να υποστηριχθεί από υπηρεσίες και φορείς, όπως καταφύγια, κοινωνικές υπηρεσίες δήμων, αλλά και ψυχολόγους και δικηγόρους που προσφέρουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους κι ακόμη εθελοντές που μπορούν να προσφέρουν υποστήριξη κρατώντας τα παιδιά, πηγαίνοντας μαζί στο νοσοκομείο ή στο αστυνομικό τμήμα κλπ.

Ένας ακόμη στόχος του Δικτύου Γυναικών Ευρώπης μέσω της λειτουργίας της γραμμής είναι η συλλογή περιπτώσεων και περιστατικών, ικανών να τεκμηριώσουν με στοιχεία τις διαστάσεις και τη φύση του προβλήματος στη χώρα μας, ώστε να ευαισθητοποιηθεί η κοινή γνώμη και να βελτιωθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες. Το 2003 καταγράφηκαν 766 κλήσεις από όλη την Ελλάδα: Βία λεκτική, ψυχολογική και

σωματική είναι οι μορφές βίας που καταγγέλλθηκαν. Όσο για τους δράστες της βίας, είναι άτομα του άμεσου οικογενειακού περιβάλλοντος αλλά και απλοί ερωτικοί σύντροφοι ή φίλοι. Σε περισσότερες από τις μισές περιπτώσεις είναι ο σύζυγος.

4. ΟΜΑΔΑ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑΣ : Η φεμινιστική αυτή ομάδα ιδρύθηκε το 1988 και από το 1995 ασχολείται αποκλειστικά με τις γυναίκες/ θύματα βίας και ειδικότερα με τα θύματα ενδο-οικογενειακής βίας, πορνείας και βιασμών. Βασική αρχή της ομάδας αποτελεί η αποδοχή του χαρακτηρισμού της βίας κατά των γυναικών ως ανδρικής βίας, ενώ στις προτεραιότητές της ανήκουν η προσπάθεια για την διασφάλιση της ασφάλειας των γυναικών και την ενδυνάμωσή τους με την ανάπτυξη της αυτοπεποίθησής τους.

Στις δράσεις της ομάδας περιλαμβάνεται η διδασκαλία της αντιμετώπισης τόσο της σωματικής όσο και της ψυχολογικής βίας που ασκούν οι άνδρες σε βάρος των γυναικών. Σε επίπεδο σωματικής βίας, οι γυναίκες μαθαίνουν να αμφισβητούν την υπεροχή της ανδρικής δύναμης και βοηθούνται, μέσα από την ανακάλυψη των δυνατοτήτων του σώματός τους, να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση, ώστε να πάντουν να τρομοκρατούνται. Όσο για το ψυχολογικό επίπεδο, καλλιεργείται το έδαφος για την ανάπτυξη της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των διδασκομένων, ενώ παράλληλα διδάσκεται η λεκτική αυτοάμυνα, δηλ. η αντιμετώπιση της ανδρικής βίας όχι με βία, αλλά με τη χρήση του βλέμματος, της κίνησης, του λόγου, αλλά και με τη στάση του σώματος. Μέχρι σήμερα έχουν εκπαιδευτεί 400 περίπου γυναίκες.

Η *Ομάδα Αυτοάμυνας* συνεργάζεται με όλες τις ελληνικές γυναικείες ΜΚΟ για την ενδυνάμωση των γυναικών, αλλά και για την ανάπτυξη κοινών δράσεων με στόχο την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών και είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη του Δικτύου για την καταπολέμηση αυτής της βίας. Από το 2004 συνεργάζεται και με τον Ξενώνα της Γ.Γ.Ι & του Δήμου Αθηναίων, παρέχοντας δωρεάν μαθήματα σε γυναίκες που έχουν υποστεί πολυετή κακοποίηση, ενώ παράλληλα εκπαιδεύει και δημιουργεί στελέχη ικανά να εργαστούν μελλοντικά στον τομέα της διδασκαλίας της αυτοάμυνας. Τα αποτελέσματα αυτής της συνεργασίας είναι θεαματικά: οι γυναίκες που φοίτησαν στα σεμινάρια της αυτοάμυνας άλλαξαν ριζικά, απέκτησαν αυτοπεποίθηση και δύναμη, αλλά και θέληση για μια νέα ζωή.

Στις δράσεις της Ομάδας περιλαμβάνεται από το 2004 και η καταγραφή των στατιστικών δεδομένων των εκπαιδευομένων, ώστε να υπάρχει μία σαφής εικόνα του κοινωνικού προφίλ της κακοποιημένης, καθώς και της βιασμένης γυναίκας. Διαπιστώνει ωστόσο η ομάδα, ότι δυστυχώς εξακολουθεί να λείπει η πολιτική βούληση για ουσιαστική βοήθεια των θυμάτων, αφού υπάρχει παντελής έλλειψη κονδυλίων για την αντιμετώπιση των αναγκών αυτών των γυναικών, οι πιο πολλές από τις οποίες είναι άνεργες ή απλές νοικοκυρές με παιδιά, και αντιμετωπίζουν πρόβλημα επιβίωσης.

5. ΚΕΝΤΡΟ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ. Το Κέντρο το ίδρυσε πριν από επτά χρόνια η εθελοντική οργάνωση «Κοινωνική και Εκπαιδευτική Δράση» και έχει μεγάλη εμπειρία και γνώση πάνω στις ιδιαιτερότητες και τις συμπεριφορές του πληθυσμού των μουσουλμάνωντσιγγάνων. Καταγράφει και κρατά πλήρες αρχείο των περιστατικών.

Πολλές φορές σύζυγοι πηγαίνουν στο Κέντρο για θέματα που αφορούν τη σύζυγο μόνοι τους, χωρίς την σύζυγο τους, επειδή φοβούνται την επιρροή των εθελοντών επαγγελματιών στην γυναίκα τους που μπορεί να την οδηγήσει σε διεκδικήσεις και αυτονομία. Η αλήθεια είναι ότι οι επαγγελματίες του Κέντρου προσπαθούν να εμπυχώσουν τις γυναίκες και να τις στηρίζουν με συμβουλές, όσο αυτό είναι εφικτό, αφού δεν υπάρχει ούτε αρκετό προσωπικό ούτε χρόνος.

Το Κέντρο δεν χρηματοδοτείται από κρατικό φορέα μόνο περιστασιακά έχει λάβει κάποιες μικρές οικονομικές ενισχύσεις από το κρατικό λαχείο και την Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς. Με δυσκολία καταφέρνει να επιβιώνει μέσω οικονομικής ενίσχυσης που λαβαίνει από ιδιώτες. Η οργάνωση «Κοινωνική και Εκπαιδευτική Δράση» δεν έχει υλοποιήσει πρόγραμμα Δάφνη αλλά συμμετείχε ως εταίρος στο πρόγραμμα Δάφνη «Κοινωνική Ασπίδα για την προστασία των παιδιών ενάντια στην παιδοφιλία, τη σεξουαλική εκμετάλλευση και τις απαγωγές» που υλοποίησε το «Κέντρο Έρευνας Γυναικείων Θεμάτων της Αδέσμευτης Κίνησης Γυναικών». Ως εταίρος αυτού του προγράμματος πραγματοποίησε έρευνα με θέμα τις υπάρχουσες δομές προστασίας και στήριξης ανήλικων θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης και παρενόχλησης στην Ελλάδα.

6. ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ: Κεντρικό θέμα ενδιαφέροντος αυτού του ιδρύματος είναι η πορνεία ως ακραία μορφή βίας και σεξουαλικής υποτέλειας των γυναικών. Σ' αυτό το πλαίσιο πραγματοποίησε το 1983-87 έρευνα με ερωτηματολόγια που μοίρασε σε 500 άνδρες και σε 500 γυναίκες στην Αθήνα και την επαρχία, και πήρε συνεντεύξεις από το 80% των εκδιδομένων γυναικών στην Αθήνα.

Οι δραστηριότητες του Κέντρου με συντομία:

-**1982-87:** Καταγραφή περιστατικών. Έκδοση ενημερωτικού υλικού. Ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου. Συμμετοχή και συνεργασία σε διεθνές δίκτυο κατά της Πορνείας

-**1987-1992:** Έρευνα στα θέματα, 1) διακίνηση γυναικών και καταναγκαστική πορνεία, 2) βία και βιασμοί, 3) βία στην οικογένεια

- Καταγραφή των περιστατικών

-Δράσεις και συνεργασίες για το σεξουαλικό Τουρισμό στην Ευρώπη. Ιδιαίτερη συνεργασία για το θέμα αυτό με την οργάνωση Kvinnofronten της Νορβηγίας.

-Συνεργασία με το BBC για το Trafficking και τα κυκλώματα που δρουν στην Ελλάδα.

- **1996:** Συμμετοχή στην Επιτροπή Ad hoc της Ελλάδας για το Συνέδριο της Βιέννης για το trafficking.

-**1998-2004:** Συμμετοχή σε Έρευνα στον πληθυσμό για το Trafficking(900 Ερωτηματολόγια στην Ελλάδα, Γερμανία και Αγγλία). Σύγκριση στις τρεις χώρες και εξαγωγή συμπερασμάτων.

-Συνεργασία σε διεθνές επίπεδο με τη συμμετοχή σε Δίκτυα κατά του trafficking, της πορνείας, πορνογραφίας και κάθε μορφής σεξουαλικής εκμετάλλευσης και διάκρισης.

-Ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου.

-Έκδοση και διανομή ενημερωτικού υλικού στα ίδια θέματα.

-Συμμετοχή στην Πορεία Διαμαρτυρίας της Γενεύης ενάντια στις ανακοινώσεις της ILO περί επαγγελματοποίησης της πορνείας. Διανομή Ενημερωτικού Υλικού. Ενημέρωση Μεταναστευτικών Οργανώσεων στην Ευρώπη.

-Εκστρατεία ενημέρωσης του Γυναικείου και Φεμινιστικού Κινήματος για την απόφαση του Δήμου Αθηνών, της ΚΕΔΚΕ, και του Υπουργείου Εσωτερικών για την Πορνεία εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων που έγιναν στην Ελλάδα το καλοκαίρι του 2004¹⁸. Η *Αδέσμευτη Κίνηση Γυναικών* είναι η οργάνωση που έκανε γνωστό το πρόβλημα, δημοσίευσε άρθρα στον Τύπο, μέλη της πήραν μέρος σε ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές και κατήγγειλαν το γεγονός σε συνέδρια τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη. Σε συνεργασία με το «*Mouvement du Nid*» πληροφόρησαν για το πρόβλημα τον Πρόεδρο της Ολυμπιακής Επιτροπής, κύριο Jacques Rogues και τις Υπουργούς της Βόρειας Ευρώπης (Εσθονία, Φινλανδία, Ισλανδία, Λετονία, Λιθουανία, Νορβηγία, Σουηδία) οι οποίες παρενέβησαν και ζήτησαν από την ελληνική κυβέρνηση να σταματήσει αυτή την ιστορία.
-Συνεχίζεται η καταγραφή των περιστατικών.

7. ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ και ΔΡΑΣΗΣ για την ΕΙΡΗΝΗ (ΚΕΔΕ): Από το Δεκέμβριο 2001 ως το 2004 υλοποίησε πρόγραμμα που αναφέρεται στην πρόληψη και καταπολέμηση του φαινομένου της διακίνησης γυναικών για σεξουαλική εκμετάλλευση, το «*STOP NOW – Σταματήστε το Trafficking των ανθρώπων όταν τώρα*». Το Πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από την Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΥΔΑΣ) του Υπουργείου Εξωτερικών.

Δράσεις του Προγράμματος *STOPNOW*:

-Καταγραφή των στοιχείων του προβλήματος.

-Καμπάνια για την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση του κοινού μέσω του ραδιοφώνου, της τηλεόρασης και των εφημερίδων.

-Δημιουργία ιστοσελίδας (www.stop-trafficking.org) στα ελληνικά και στα αγγλικά, και μερικές σελίδες στα γαλλικά, τα ιταλικά, τα γερμανικά, τα πορτογαλικά, τα ισπανικά, τα ρωσικά, τα ουκρανικά και τα αλβανικά, για να πληροφορούνται τα θύματα της βίας σχετικά με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, τα στατιστικά στοιχεία και την υποστήριξή τους και να παίρνουν απαντήσεις στα τρέχοντα ερωτήματα. Η επισκεψιμότητα της σελίδας φτάνει τις 600 επισκέψεις κατά μέσο όρο την ημέρα. Μηνύματα έχουν έρθει από την Ιαπωνία, τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Καναδά, χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αναφέρονται σε περαιτέρω ενημέρωση, συνεργασία και συμμετοχή στο Πρόγραμμα.

-Συνεργασία με μη κυβερνητικές οργανώσεις στις χώρες της Ε.Ε. και στις χώρες καταγωγής των θυμάτων («*La Strada*»:Λευκορωσία και Μολδαβία, «*Crisis Centre for Women*»:Σιβηρία, «*International Alliance for Women*»:Βουλγαρία, «*ASTRA*»:Γιουγκοσλαβία, «*AWHHR*»:Αρμενία, «*Human Rights Information and Documentation Centre -HRIDC*»: Γεωργία και άλλες στην Αλβανία και Ουκρανία) με σκοπό τη δημιουργία δικτύου και στόχο την εντόπιση και εφαρμογή των καλύτερων πρακτικών αναφορικά με την πρόληψη του φαινομένου της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, την ανταλλαγή πληροφοριών και δεδομένων, πορισμάτων ερευνών και μελετών και τη συμμετοχή σε κοινά Προγράμματα και δραστηριότητες.

-Το δεύτερο εξάμηνο του 2002 υλοποίησε μία έρευνα για το trafficking στην Ελλάδα, τα Βαλκάνια και την ανατολική Ευρώπη¹⁹.

¹⁸ Το Μάιο του 2004, το Δημοτικό Συμβούλιο της Αθήνας ενόψει των Ολυμπιακών αγώνων αποφάσισε να θέσει σε εφαρμογή το Ν. 2734/99 για την πορνεία (που μέχρι τότε δεν είχε λειτουργήσει), αυξάνοντας τον αριθμό των εκδιδόμενων γυναικών μέσω της μετανάστευσης και επιτρέποντας την άσκηση του επαγγέλματος της πόρνης και στα ξενοδοχεία.

¹⁹ Υπεύθυνοι της έρευνας: ο καθηγητής του Παντείου και επιστημονικός σύμβουλος του προγράμματος, κ. Γρηγόρης Λάζος και η κοινωνιολόγος Μαρία Ζαννή.

8. ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ και ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΘΥΜΑΤΩΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ και ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ (Ε.Κ.Υ.Θ.Κ.Κ.Α.) ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ: Μη κυβερνητική οργάνωση που, από το 1994, αναπτύσσει δράση για την καταπολέμηση της ενδο-οικογενειακής βίας και της εμπορίας γυναικών και παιδιών (Trafficking). Λειτουργεί τηλεφωνική γραμμή άμεσης βοήθειας SOS και προσφέρει δωρεάν κοινωνική και ψυχολογική υποστήριξη, καθώς και ιατρική και νομική βοήθεια. Κάνει ενημέρωση του κοινωνικού συνόλου με σκοπό την επίτευξη μηδενικής ανοχής στην ενδο-οικογενειακή βία. -τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές σε τοπικούς σταθμούς, αφίσες, λειτουργία επί 6μηνο περιπτέρου ενημέρωσης στην κεντρική πλατεία των Ιωαννίνων και επισκέψεις σε αγροτικές περιοχές του Νομού Ιωαννίνων. Υλοποίησε πρόγραμμα με τίτλο «Ενημερωτική εκστρατεία στην περιοχή της Ηπείρου για τη βία εναντίον των γυναικών». Περιελάμβανε δράσεις μεταξύ των οποίων, οργάνωση ενημερωτικού περιπτέρου με διανομή έντυπου υλικού και τηλε-μαραθώνιο με σκοπό την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας και την συγκέντρωση χρημάτων για τις ανάγκες των γυναικών θυμάτων βίας Στο Ε.Κ.Υ.Θ.Κ.Κ.Α. σήμερα εργάζονται δύο Κοινωνικοί Λειτουργοί, 2 ψυχολόγοι, μία Δικηγόρος, δυο Ψυχίατροι και δύο γραμματείς. Επίσης υπάρχει συνεργασία με ένα δίκτυο εθελοντών γιατρών (παθολόγοι, γυναικολόγοι, καρδιολόγοι, κλπ.) καθώς και με εθελοντές φοιτητές των τμημάτων Ψυχολογίας, Κοινωνικής Εργασίας, Νομικής.

Στα πλαίσια της αντιμετώπισης της ενδο-οικογενειακής βίας το Ε.Κ.Υ.Θ.Κ.Κ.Α. υλοποίησε, από το 1998 ως και το 2000, 2 προγράμματα ΔΑΦΝΗ για τη μελέτη και έρευνα του φαινομένου και τη δημιουργία κέντρου υποστήριξης κακοποιημένων γυναικών. Παράλληλα, συμμετείχε ως εταίρος σε 6 προγράμματα ΔΑΦΝΗ.

Στα πλαίσια της αντιμετώπισης του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την οικονομική τους εκμετάλλευση, το Ε.Κ.Υ.Θ.Κ.Κ.Α. ανέπτυξε τις ακόλουθες δράσεις:

-Μεταξύ Σεπτεμβρίου 2000 – Αυγούστου 2001 υλοποίησε ευρωπαϊκό πρόγραμμα στα πλαίσια της πρωτοβουλίας STOP, με εταίρους την Ένωση Αστυνομικών Υπαλλήλων Ιωαννίνων, το OMEGA Health and Human Rights Center, (Αυστρία), το CEPS (Ισπανία), και την EVA (Ιταλία) που κατέληξε στη δημιουργία δικτύου αλληλο-πληροφόρησης των ΜΚΟ που ασχολούνται με τη διεθνική σωματεμπορία στην Ελλάδα, τα Βαλκάνια, τη Ρωσία και την Ουκρανία κατά τη διάρκεια ενός πολύ σημαντικού συνεδρίου που διοργάνωσε το ΕΚΥΘΚΚΑ στα Γιάννενα. Τα πρακτικά αυτού του συνεδρίου εκδόθηκαν σε βιβλίο και σε CD Rom.

-Τον Απρίλιο του 2002 πραγματοποίησε μια Ημερίδα για γυναίκες Συνοριακούς Φρουρούς της Περιφέρειας Ηπείρου, με σκοπό την ευαισθητοποίηση και εκπαίδευσή τους. Μετά από έγκριση της Αστυνομικής Διεύθυνσης Ιωαννίνων, η οργάνωση ετοίμασε ένα ενημερωτικό μονοσέλιδο φυλλάδιο, το οποίο οι Συνοριακοί Φρουροί θα μοιράζουν στις γυναίκες που συλλαμβάνουν στα σύνορα. Το φυλλάδιο περιέχει πληροφορίες προς τα θύματα σωματεμπορίας για το πώς να ξεφεύγουν από τους σωματεμπόρους, και είναι γραμμένο στα Ελληνικά και στα Αλβανικά.

-Κατά τα έτη 1999 – 2003 το *ΕΚΥΘΚΚΑ* υποστήριξε ψυχολογικά και κοινωνικά 34 γυναίκες-θύματα trafficking και ανταποκρίθηκε σε 5 αιτήματα συνδρομής σε αναζήτηση γυναικών-θυμάτων trafficking.

-Την περίοδο 2003-2004, υλοποίησε πρόγραμμα με τον τίτλο «ΤΟΞΟ», που χρηματοδοτήθηκε από το Υπουργείο Εξωτερικών και αφορά τη δημιουργία και λειτουργία ξενώνων για τη φιλοξενία θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, με στόχο την αποκατάσταση της υγείας τους και την κοινωνική τους επανένταξη σε: Ιωάννινα, Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Τίρανα (Αλβανία). Ο ξενώνας των Ιωαννίνων ξεκίνησε τη λειτουργία του τον Απρίλιο του 2004. Έκτοτε, έχει προσφέρει φιλοξενία σε 10 γυναίκες-θύματα σωματεμπορίας. Στον χώρο του ξενώνα τηρούνται αρχεία καταγραφής των ιστορικών των γυναικών που φιλοξενούνται.

9. ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΝΟΜΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ :

Δημιουργήθηκε από την Τοπική Αυτοδιοίκηση των νήσων Κυκλάδων και το Πανεπιστήμιο του Αιγαίου και η έδρα του είναι στην Ερμούπολη την πρωτεύουσα της Σύρου. Λειτουργεί εκεί, ανάμεσα στα άλλα, και κέντρο βοήθειας και ψυχο-κοινωνικής και ιατρικής στήριξης των γυναικών και παιδιών /θυμάτων της βίας.

10. ΚΕΝΤΡΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΔΗΜΟΥ ΚΑΡΑΙΤΣΑΣ: Προσφέρει ψυχολογική στήριξη και ιατρικές υπηρεσίες στα θύματα της βίας, παράλληλα δε βοηθάει στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας της περιοχής σχετικά με τη βία κατά των γυναικών, διοργανώνοντας ημερίδες δημόσιας συζήτησης και προβληματισμού και διανέμοντας ενημερωτικό υλικό.

Αντίστοιχα κέντρα, προσφοράς υπηρεσιών στα θύματα ενδο-οικογενειακής βίας, λειτουργούν ή ετοιμάζονται να λειτουργήσουν και σε άλλες περιοχές της χώρας, αλλά το Παρατηρητήριο δεν έχει ακόμη επαφή μαζί τους.

11. ΟΜΑΔΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ – ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:

μέσα από συνέδρια, ημερίδες και δημοσίευση άρθρων, ασχολείται με την ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου σχετικά με την βία κατά των γυναικών. Παράλληλα συμβάλει στην επιμόρφωση των επαγγελματιών με μαθήματα μεταπτυχιακά και με συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης γυναικών ειδικών επιστημόνων.

12. ΚΕΝΤΡΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ και ΕΡΕΥΝΩΝ (ΔΙΟΤΙΜΑ):

παρέχει Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες σε γυναίκες στο πλαίσιο Προγραμμάτων Καταπολέμησης του Κοινωνικού Αποκλεισμού και πραγματοποιεί σχετικές μελέτες και έρευνες.

II. Οι δράσεις των οργανώσεων που δεν είναι μέλη του Δικτύου

1. Ανοικτό Πολυϊατρείο των Γιατρών του Κόσμου (ΓτΚ): Πρόκειται για υπηρεσία πρωτοβάθμιας περίθαλψης που προσφέρει ψυχοκοινωνική στήριξη σε άτομα από τις

ευπαθείς κοινωνικά ομάδες²⁰. Από το φθινόπωρο του 2004 στο Κέντρο λειτουργεί και Ξενώνας-Καταφύγιο, με δυνατότητα φιλοξενίας 11 συνολικά γυναικών-θυμάτων του trafficking (ήτοι Σωματεμπορίας και Παράνομης Διακίνησης Ατόμων). Η ειδική ομάδα των ΓτΚ για την καταπολέμηση του φαινομένου παρέχει σε γυναίκες που κατάφεραν να ξεφύγουν από τα κυκλώματα των δουλεμπόρων, φιλοξενία, σίτιση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, βασική εκπαίδευση και δυνατότητες εύρεσης εργασίας.

2. Σημαντική είναι η δράση των γυναικείων ΜΚΟ στον τομέα της πρόληψης με τη μέθοδο των συνεδρίων και της διανομής ενημερωτικού υλικού. Αναφέρουμε ενδεικτικά μερικές:

Η *Πανελλαδική Οργάνωση Γυναικών «Παναθηναϊκή»* σε συνεργασία με τη σχολή της Ελληνικής Αστυνομίας, οργάνωσε συνέδριο με στόχο να ευαισθητοποιήσει τους φοιτητές της Αστυνομίας σε θέματα βίας κατά των γυναικών (1998).

Η *«Φεμινιστική Πρωτοβουλία ενάντια στην καταναγκαστική πορνεία αλλοδαπών γυναικών»* εξέδωσε ενημερωτικό φυλλάδιο για τις αλλοδαπές στα ελληνικά, αλβανικά, ρουμάνια, ρώσικα και αγγλικά, καθώς και σχετική με το θέμα αφίσα που αναρτήθηκε σε δημόσιους χώρους σε όλη την Ελλάδα (2000).

Η *Σοροπτιμιστική Ένωση Ελλάδας*, σε συνεργασία και με χρηματοδότηση της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, οργάνωσε ημερίδα με θέμα ««Παράνομη Διακίνηση και Εμπορία Γυναικών», και εξέδωσε ενημερωτικό φυλλάδιο για τις αλλοδαπές γυναίκες σε 5 γλώσσες, με τίτλο «Τι πρέπει να γνωρίζεις για τα δικαιώματά σου» (Δεκέμβριος 2001).

Η *Ομάδα Γυναικών Θεσσαλονίκης*, η *Άρσις*, Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων, η Αντιρατσιστική Πρωτοβουλία Θεσσαλονίκης και το Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Κακομεταχείρισης συνδιοργάνωσαν, κατά τη διάρκεια του 2003, στη Θεσσαλονίκη, καμπάνια εναντίον της παράνομης διακίνησης και εκμετάλλευσης παιδιών και γυναικών. Στο πλαίσιο αυτής της καμπάνιας, οργανώθηκαν εργαστήρια, συζητήσεις, εκδηλώσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας, καθώς και παρεμβάσεις σε θεσμικό επίπεδο.

III. Η κριτική των γυναικείων ΜΚΟ και οι δράσεις τους σχετικά με την αναγκαία κρατική πολιτική

Σε σχέση με την κυβερνητική πολιτική στο θέμα της βίας κατά των γυναικών το Κίνημα είναι κριτικό. Ξεκινά από την έλλειψη της οικονομικής στήριξης του εκ

²⁰ Στο κεφάλαιο «Συλλογή στοιχείων-έρευνες» αναφέρεται η έρευνα του *Ανοικτού Πολυιατρείου των Γιατρών του Κόσμου* –σελ.20. Η υπεύθυνη της έρευνας είναι μέλος του Δικτύου, όμως η οργάνωση των Γιατρών του Κόσμου δεν είναι μέλος του Δικτύου: το Δίκτυο δεν έχει μέλη οργάνωσης στις οποίες συμμετέχουν άνδρες.

μέρους του Κράτους, συνεχίζει με την άσκηση πίεσης –στην κυβέρνηση, τους πολιτικούς, τα ιδρύματα και τα θεσμικά όργανα σε επίπεδο εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές- τη διεκδίκηση διατάξεων νόμου που θα αντιμετωπίζουν το πρόβλημα και φθάνει μέχρι τις προτάσεις νόμου.

Σε ό,τι αφορά την οικονομική στήριξη, οι ΜΚΟ καταγγέλλουν την απουσία οικονομικών πόρων, αλλά και την καθυστέρηση της παροχής τους στις ελάχιστες περιπτώσεις που ενισχύονται οικονομικά για να εκπληρώσουν το ρόλο τους απέναντι στα θύματα της βίας. Όσο για τους νόμους, οι γυναικείες συλλογικότητες τους διεκδικούν για όλες τις μορφές της βίας κατά των γυναικών.

Πριν απ' όλα στο θέμα του βιασμού: Το φεμινιστικό κίνημα έχει κριτικάρει, α) τον χαρακτηρισμό του βιασμού ως εγκλήματος κατά της σεξουαλικής ελευθερίας και όχι ως εγκλήματος κατά της ελευθερίας και του ατομικού αυτο-προσδιορισμού και β) τη διάταξη του νόμου σύμφωνα με την οποία είναι δυνατή η παύση της ποινικής δίωξης, αν το θύμα –ή, σε περίπτωση ανήλικης, ο κηδεμόνας της- δηλώσει ότι «η δημοσιοποίηση της ποινικής δίωξης θα έχει ως συνέπεια τον σοβαρό ψυχικό τραυματισμό του θύματος». Πριν από την τροποποίηση του 1984, το θύμα μπορούσε να γίνει αντικείμενο «εμπορικής διαπραγμάτευσης» μεταξύ των διαδίκων μερών – δηλ. μεταξύ του πατέρα του θύματος ή των άλλων ανδρών «προστατών» της οικογένειας και του βιαστή-, μετά την τροποποίηση η κατάσταση έγινε χειρότερη εξαιτίας της δημοσιοποίησης της ποινικής δίωξης και της συνέχισης της «εμπορικής διαπραγμάτευσης» μέχρι και την εκδίκαση της υπόθεσης στον στο 3βάθμιο ποινικό δικαστήριο (Άρειο Πάγο)²¹.

Στο θέμα της πορνείας, ο αγώνας του Κινήματος κατά του νόμου 2374/1999, που αναγνωρίζει την πορνεία ως επάγγελμα, είχε ξεκινήσει πριν από την ψήφιση αυτού του νόμου. Στην πραγματικότητα ο νόμος 2374/1999 δεν εφαρμόστηκε ποτέ. Μετά την καταγγελία της *Αδέσμευτης Κίνησης Γυναικών* ο αγώνας ξανάρχισε (δείτε σελ. 27) και διακόπηκε μετά τη διαβεβαίωση του Προέδρου της Βουλής ότι δεν πρόκειται να εφαρμοστεί η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου της Αθήνας²². Προηγούμενος εκπρόσωποι του Κινήματος είχαν συναντηθεί με τους υπεύθυνους όλων των πολιτικών κομμάτων, καθώς και με τη Γενική Γραμματέα Ισότητας και είχαν ζητήσει την παρέμβασή τους υπέρ του αιτήματος του Κινήματος για την κατάργηση του Ν. 2374/1999. Επί του παρόντος βρισκόμαστε σε ανακωχή.

Στο θέμα της διεθνικής σωματεμπορίας (trafficking) το Κίνημα αξίωσε τη θεσμοθέτηση μέτρων και πόρων για την παροχή υπηρεσιών, καθώς και καμπάνιες ευαισθητοποίησης του κοινωνικού συνόλου. Οι σχετικές δράσεις του Κινήματος είχαν πολλαπλές εκδηλώσεις και διήρκεσαν πολύ καιρό. Ήδη πριν το τέλος του προηγούμενου αιώνα, το Κίνημα ζητούσε τη νομοθετική ρύθμιση του προβλήματος.

²¹ Σύμφωνα με την προϊσχύουσα διάταξη, η έγκληση του θύματος ή του κηδεμόνα της, μπορούσε να ανακληθεί μέχρι την έναρξη της ακροαματικής διαδικασίας στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, ποτέ αργότερα.

²² Το Δεκέμβριο του 2003 μία αντιπροσωπεία του Γ.Κ. σε συνάντηση που είχε με τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων του εξέθεσε τα σχετικά αιτήματά του, η δε συντονίστρια του Εθνικού Παρατηρητηρίου κατέθεσε αντίγραφο αυτών των αιτημάτων με τη σχετική επιχειρηματολογία. Το σχετικό κείμενο δημοσιεύεται με τον αριθμό 4 στα παραρτήματα αυτής της έκθεσης.

Στη συνέχεια, με την εμφάνιση του πρώτου νομοσχεδίου, κάλεσε του εμπλεκόμενους παράγοντες σε συζήτηση των προτάσεων που είχε στο μεταξύ ετοιμάσει καταθέτοντας παράλληλα αυτές τις προτάσεις στον αρμόδιο Υπουργό. Μετά την ψήφιση του Ν. 3064/2002 σχετικά με τον αγώνα «εναντίον της εμπορίας και των εγκλημάτων κατά της σεξουαλικής ελευθερίας, της πορνογραφίας των ανηλίκων και της οικονομικής εκμετάλλευσης της σεξουαλικής ζωής γενικά», το Γ.Κ. συνέχισε την πίεση για την εφαρμογή του νόμου, την ψήφιση και την εφαρμογή ενός Προεδρικού Διατάγματος σχετικά με την αρωγή των θυμάτων, καθώς και την λειτουργία της διαδικασίας και τη δημιουργία του αντίστοιχου μηχανισμού για την αναγνώριση των θυμάτων (screening), που είναι απαραίτητος για την προστασία τους.

IV. Οι προτάσεις των μελών του Δικτύου

Για να εφαρμοστούν οι προτάσεις που διατυπώνονται στις μελέτες τις σχετικές με τη λειτουργία του ελληνικού νομικού συστήματος, χρειάζονται κονδύλια.

1. Σχετικά με την βία κατά των γυναικών στην οικογένεια

Παράλληλα με τον αγώνα για την ψήφιση του νομοσχεδίου που κατατέθηκε από τη Διυπουργική Επιτροπή στον Υπουργό Εσωτερικών τον Οκτώβριο του 2002, οι ΜΚΟ των γυναικών προτείνουν:

- Την επεξεργασία και εφαρμογή της αναγκαίας ειδικής νομοθεσίας και της πρόσφορης δικονομίας
- Τον χαρακτηρισμό της κακοποίησης των μελών της οικογένειας ως αυτόφωρου αδικήματος.
- Την καλή μεταχείριση των θυμάτων και τον σεβασμό της προσωπικότητάς τους από τις αστυνομικές και δικαστικές αρχές.
- Τη δημιουργία κρατικών υπηρεσιών παροχής δωρεάν βοήθειας προς τα θύματα.
- Τη δημιουργία ξενώνων για τις κακοποιημένες γυναίκες και τα παιδιά τους: ένας ξενώνας για 10.000 κατοίκους.

2. Σχετικά με το βιασμό

Εκτός από τις διατάξεις που αναφέρονται στο σημείο III της έκθεσής μας, το Γ.Κ. αντέδρασε κατά της τροποποίησης του Ν.1419/84 και ζήτησε τις ακόλουθες αλλαγές:

- Ως βιασμός δεν πρέπει να θεωρείται μόνο η διείσδυση στον κόλπο του θύματος αλλά και κάθε άλλη πράξη σεξουαλικής βίας, όπως η παρά φύση συνεύρεση (σοδομισμός).
- Ο βιασμός δεν πρέπει να εξαρτάται από το γάμο, επειδή μπορεί να γίνεται και μέσα στο γάμο. Η γυναίκα έχει δικαίωμα να αποφασίζει για τη σεξουαλική της ζωή και ο νόμος πρέπει να προβλέπει αυτή τη δυνατότητα.
- Για να χαρακτηριστεί μία πράξη ως βιασμός δεν είναι απαραίτητη η σωματική βία, η βία μπορεί να είναι και ψυχολογική. Είναι άλλωστε γνωστό ότι οι γυναίκες αισθάνονται πάντοτε ότι κινδυνεύουν να βιαστούν και ο φόβος αποτελεί μέρος της φυλετικής καταπίεσης.
- Στοιχείο του εγκλήματος του βιασμού πρέπει να αποτελεί και η ψυχολογική βία, ανεξάρτητα από το πρόσωπο που την ασκεί.

- Είναι αναγκαίος ο χαρακτηρισμός του βιασμού ως εγκλήματος κατά της ελευθερίας και του αυτο-προσδιορισμού του ατόμου και όχι μόνο ως εγκλήματος κατά της σεξουαλικής ελευθερίας του.
- Επίσης αναγκαίος είναι και ο χαρακτηρισμός του συζυγικού βιασμού ως εγκλήματος.
- Ο βιασμός πρέπει να διώκεται αυτεπαγγέλτως, χωρίς δυνατότητα παραβίασης αυτού του κανόνα.
- Ο γάμος μεταξύ θύματος και θύτη πρέπει να απαγορεύεται.
- Πρέπει να δημιουργηθούν κέντρα βοήθειας και συμπαράστασης των θυμάτων του βιασμού.
- Πρέπει να τροποποιηθεί η διάταξη του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ούτως ώστε οι γυναικείες οργανώσεις να έχουν τη δυνατότητα να παρίστανται ως πολιτική αγωγή στις δίκες βιασμού, εκτός αν τα θύματα έχουν αντίρρηση γι' αυτή τη συμμετοχή.

3. Σχετικά με την εμπορία και τη διακίνηση γυναικών

Οι ΜΚΟ πρότειναν για το Προεδρικό Διάταγμα:

- Να δημιουργήσει ειδικό κονδύλιο για την αντιμετώπιση των αναγκών λειτουργίας του μηχανισμού αρωγής, όπως ισχύει σε άλλα κράτη- μέλη της Ε.Ε.
- Να θεσμοθετήσει μηχανισμό για την διερεύνηση και αναγνώριση των θυμάτων (screening). Επισημαίνεται ότι θα πρέπει το screening να γίνεται σε χώρο υποδοχής - φιλοξενίας θυμάτων και αφού έχει δοθεί εύλογο χρονικό διάστημα στο θύμα να προσαρμοστεί, και όχι σε ένα ψυχρό χώρο στην εισαγγελία ή σε κάποιο αστυνομικό τμήμα. Για την αποτελεσματική λειτουργία του μηχανισμού είναι απαραίτητη η συμμετοχή ΜΚΟ, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και φορέων που έχουν τη σχετική εμπειρία (*μικτή επιτροπή εμπειρογνομόνων*). Θα πρέπει να προβλέπεται εναλλαγή των μελών της επιτροπής καθώς και η αποζημίωσή τους για να διασφαλίζονται οι αρχές της αντικειμενικότητας και της διαφάνειας.
- Στα άτομα που θα αναγνωρίζονται ως θύματα, να διασφαλίζεται ειδική ποινική μεταχείριση και πρόβλεψη για την περαιτέρω παραμονή τους στην Ελλάδα ή ο ασφαλής επαναπατρισμός τους. Δεν πρέπει να διώκονται ποινικά για τις πράξεις που είναι συνέπεια της κατάστασής τους ως θυμάτων της σωματεμπορίας ούτε και να τους επιβάλλεται το μέτρο της απέλασης. Αν τους έχει ήδη επιβληθεί το μέτρο της απέλασης η αναγνώρισή τους ως θυμάτων trafficking να συνιστά λόγω αναστολής της²³.
- Να χορηγείται και στα θύματα διεθνικής σωματεμπορίας άδεια παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, κατ' εφαρμογή του ισχύοντος νομικού πλαισίου περί δικαίου αλλοδαπών (Ν. 2910/2001).
- Κατά τη διάρκεια της παραμονής στο χώρο υποδοχής και φιλοξενίας, να παρέχονται στο προστατευόμενο πρόσωπο:

²³ Τα θύματα εμπορίας που διαμένουν παράνομα στη χώρα μας, κατά κανόνα απελαύνονται. Σε πολλές περιπτώσεις απελαύνονται και αυτά που κατέχουν νόμιμο τίτλο διαμονής, εφόσον συντρέχουν λόγοι δημόσιας τάξης και ασφάλειας.

-πληροφορίες για το νομικό καθεστώς του, καθώς και νομική και συμβουλευτική αρωγή σε γλώσσα που να καταλαβαίνει
-πληροφορίες για τον τρόπο συνεργασίας με τις διπλωματικές/ προξενικές αρχές της χώρας προέλευσής του
-πληροφορίες για την προστασία μαρτύρων
-κοινωνική αρωγή και ψυχολογική στήριξη
-δωρεάν ιατρική φροντίδα
-πληροφορίες για δυνατότητες επαναπατρισμού
-πληροφορίες για τη δυνατότητα εξασφάλισης άδειας παραμονής και εργασίας

- Να αναπτυχθούν εκπαιδευτικά προγράμματα σε κυβερνητικούς αξιωματούχους, δικαστικούς λειτουργούς, δικηγόρους και αστυνομικούς, με συμμετοχή στελεχών των ΜΚΟ σε αυτά ως εκπαιδευτών, και να θεσπισθούν επίσημοι κανόνες συνεργασίας μεταξύ ΜΚΟ και αρμόδιων αρχών. Περιεχόμενο των προγραμμάτων θα αποτελέσουν: α) οι πληροφορίες για τις παραβιάσεις ατομικών δικαιωμάτων σε βάρος διακινούμενων ανθρώπων β) οι σχετικές διατάξεις του διεθνούς δικαίου που έχουν υιοθετηθεί από την ελληνική κυβέρνηση και τις διεθνείς αρχές διακυβερνητικών οργανισμών. Υπενθυμίζεται ότι οι διακινούμενοι άνθρωποι πρέπει να αντιμετωπίζονται ως θύματα και όχι ως εγκληματίες.
- Να θεσπιστεί πλαίσιο αποτελεσματικής προστασίας μαρτύρων.
- Να θεσπιστεί το μέτρο της δήμευσης των περιουσιακών στοιχείων των εμπλεκόμενων στη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων νομικών και φυσικών προσώπων και των μελών των οικογενειών τους, σύμφωνα με το άρθρο 76 του Ποινικού κώδικα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως ήδη αναφέραμε, στην Ελλάδα δεν υπάρχει ακόμη το αναγκαίο νομοθετικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών. Τα περιστατικά βίας που καταγγέλλονται είναι ελάχιστα, αρμόδιες δε υπηρεσίες για τυχόν καταγγελίες είναι τα αστυνομικά τμήματα, η Εισαγγελία, η Υποδιεύθυνση και τα Τμήματα Ανηλίκων της Ασφαλείας (όπου αυτά υπάρχουν), η Εισαγγελία Ανηλίκων και ο Συνήγορος του Πολίτη. Αλλά, οι γυναίκες που κακοποιούνται δεν καταγγέλλουν την κακοποίηση, ακόμα κι όταν νοιώθουν ότι κινδυνεύουν.

«Μπορεί να φοβούνται την εκδίκηση σε βάρος τους ή σε βάρος των παιδιών, ή να μην έχουν δουλειά, την οποία δύσκολα μπορούν να ψάξουν αν ο δράστης τους το απαγορεύει, ο οποίος πολλές φορές τους έχει απαγορεύσει και τις κοινωνικές σχέσεις, ακόμα και με την οικογένειά τους. Στις εύπορες γυναίκες υπάρχουν κοινωνικοί φραγμοί όπως ο φόβος ότι δεν θα τις πιστεύουν, το αξιοπρεπές επάγγελμα του συζύγου που θα πάθει ζημιά, η απομόνωση από την οικογένεια που παίρνει το μέρος του θύτη, ειδικά αν έχει χρήματα και κοινωνικό κύρος και ψάχνει για φταίξιμο στην γυναίκα, η στάση των μεγαλύτερων γυναικών που ισχυρίζονται ότι έτσι

είναι όλοι οι άνδρες, η έλλειψη χρημάτων σε ρευστό, ακόμα κι όταν υπάρχουν πολλά περιουσιακά στοιχεία»²⁴.

«Οι γυναίκες έρχονται στο κέντρο μας ζητώντας νομικές συμβουλές και βοήθεια για να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες του κλονισμένου γάμου τους. Το πιθανό διαζύγιο, η διάσταση που ζούνε σε κοινή ή χωριστή συμβίωση τους φέρνει πανικό και απόγνωση. Δηλώνουν ότι θέλουν να χωρίσουν, όμως μπροστά στον πανικό της διάλυσης της οικογένειας, που ήταν σκοπός της ζωής τους, δεν το αποφασίζουν. Μένουν και ζουν σε φρικτό αδιέξοδο. Μεγάλες στην ηλικία και νεότερες, δέχονται βία σαν δικαίωμα ενός άνδρα αρχηγού, κυριαρχικού και με αρχηγική νοοτροπία πάντοτε.»²⁵.

Αλλά και στον τομέα του βιασμού, παρά την ύπαρξη σχετικών νομοθετικών διατάξεων, υπάρχουν σημεία που επιδρούν αρνητικά στην απόφαση του θύματος για την καταγγελία του, όπως: Το εξαιρετικά ευάλωτο της γυναίκας/ θύματος κατά την ποινική διαδικασία που βρίσκεται αντιμέτωπο με τις απειλές και τις προσβολές εκ μέρους του ενόχου. Η εξουθενωτική πίεση που δέχεται αυτή επειδή είναι υποχρεωμένη να «ξαναζήσει» μία ιδιαίτερα τραυματική εμπειρία. Πολλά θύματα πράξεων σεξουαλικής βίας αποφασίζουν να μη τις καταγγείλουν, επειδή φοβούνται ότι θα υποστούν πιέσεις κατά την διαδρομή της ποινικής διαδικασίας και αγχώνονται με τη σκέψη ότι θα υποχρεωθούν να ξαναζήσουν τα τόσο επώδυνα γι' αυτές περιστατικά. Θα πρέπει να προσθέσουμε ότι στην Ελλάδα η συνεργασία μεταξύ των γυναικείων ΜΚΟ που ασχολούνται με το θέμα, με την Αστυνομία και τις δικαστικές Αρχές είναι ακόμη αποσπασματική.

Όσο για τη διακίνηση γυναικών, από τα στοιχεία που διαθέτουμε μέχρι στιγμής: Από τον περασμένο Αύγουστο έως τα τέλη Οκτωβρίου, κατηγορήθηκαν συνολικά 703 άτομα και συνελήφθησαν 592 (362 άνδρες και 61 γυναίκες), 475 υποθέσεις σωματεμπορίας πήραν το δρόμο της δικαιοσύνης ενώ περίπου 195 γυναίκες αναγνωρίστηκαν ως θύματα σωματεμπορίας. Το ερώτημα είναι πόσοι καταδικάστηκαν; (Η απάντηση στο παράρτημα αρ.6)

Βασικό ζήτημα που πρέπει να ερευνηθεί ως προς τη βία κατά των γυναικών είναι το κατά πόσο το εφαρμοζόμενο δίκαιο προβλέπει τα πρόσφορα όργανα και μέσα για την διασφάλιση της επαρκούς προστασίας των γυναικών που είναι ή κινδυνεύουν να γίνουν θύματα βίας. Εξυπακούεται βέβαια η ύπαρξη της εξίσου σημαντικής προϋπόθεσης ότι υπάρχουν οι νομικοί κανόνες που εξασφαλίζουν με σιγουριά την εφαρμογή αυτής της προστασίας. Για να εξακριβώσουμε αν υπάρχουν όλα αυτά πρέπει να έχουμε τη δυνατότητα να διενεργήσουμε έρευνες, ώστε να συλλέξουμε τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για την επίτευξη των στόχων μας. Μία από τις έρευνες πρέπει να αφορά τον τομέα της βοήθειας. Πρέπει να ελεγχθεί η αποτελεσματικότητα της προσφερόμενης βοήθειας, να γίνει σύγκριση της χρησιμότητας των διαφορετικών μοντέλων βοήθειας, να ερευνηθούν τα απώτερα αίτια των πράξεων βίας, κυρίως όταν πρόκειται για βία μεταξύ προσώπων που συμβιώνουν, να γίνει μελέτη της βίας που τυχόν υπήρχε και στις προηγούμενες γενιές των μελών της οικογένειας των προσώπων που εμπλέκονται σ' αυτή τη βία και να αναζητηθούν οι μέθοδοι για την

²⁴ Σύμφωνα με τα στοιχεία που καταγράφει το «Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης» (ελληνικό τμήμα)

²⁵ Από τα καταχωρημένα περιστατικά του «Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας»

εξάλειψή της. Αυτά είναι μερικά από τα θέματα της έρευνας που πρέπει να γίνει σε βάθος αν ενδιαφερόμαστε για μια πρόσφορη και αποτελεσματική βοήθεια.

Η βία κατά των γυναικών πρέπει να συνδεθεί με την υπάρχουσα ανισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών²⁶. Το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζούμε έχει δομηθεί με βάση την ανισότητα και η ανισότητα κάνει τις γυναίκες ευάλωτες στη βία. Το κοινωνικό περιβάλλον στο σύνολό του -χώροι, συστήματα, δραστηριότητες- δηλ. η οικογένεια, το σχολείο, ο χώρος εργασίας, οι θεσμοί –μεταξύ των οποίων ο δικαστικός μηχανισμός, το δίκτυο των κοινωνικών και ιατρικών υπηρεσιών που είναι ουσιώδεις παράγοντες επειδή είναι αυτοί που εμπλέκονται πρώτοι στις περιπτώσεις της βίας-, όπως επίσης και το σύνολο της έκφρασης του λαϊκού πολιτισμού μας -τηλεόραση, έντυπα, διαφήμιση-, όλα αυτά συμβάλλουν στην αναπαραγωγή των ανισοτήτων και τροφοδοτούν την ανοχή της βίας κατά των γυναικών. Το σύνολο των λειτουργιών της κοινωνίας μας έχει δομηθεί με τα ανδρικά πρότυπα. Δυστυχώς, παρά τις αλλαγές, οι θεσμοί και οι κοινωνικές συμβάσεις συνεχίζουν να λειτουργούν περιοριστικά ως προς τις επιλογές των γυναικών, στην προσπάθεια να τις υποχρεώσουν να συμμορφωθούν με το συζυγικό και το μητρικό τους ρόλο.

Η άνιση κατανομή της εξουσίας, όπως αυτή επενδύεται στους στερεότυπους ρόλους ανδρών και γυναικών, έχει περισσότερη βαρύτητα στο πλαίσιο της δυναμικής της βίας των ανδρών κατά των γυναικών. Κατά κανόνα οι άνδρες είναι ανεξάρτητοι και οι γυναίκες εξαρτώνται από αυτούς. Κατά κανόνα οι άνδρες ασκούν τον έλεγχο και οι γυναίκες ελέγχονται από αυτούς. Με αποτέλεσμα οι άνδρες να καταφεύγουν στη βία για την άσκηση του ελέγχου των γυναικών ή, όταν δεν την ασκούν οι ίδιοι, να την ανέχονται ασκούμενη από μέρους άλλων ανδρών.

Πρέπει να θυμούμαστε πάντοτε ότι η ενδο-οικογενειακή βία δεν είναι ιδιωτική υπόθεση. Οι Αρχές και η κοινωνία έχουν υποχρέωση να παρεμβαίνουν και να συνεργάζονται για την αντιμετώπισή της. Ως προς την εμπλοκή δε των μη κυβερνητικών ενώσεων και οργανώσεων (ΜΚΟ), πρέπει να θυμίσουμε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει επισημάνει τον σημαντικό ρόλο των γυναικείων ΜΚΟ στον τομέα της αντιμετώπισης του προβλήματος της βίας κατά των γυναικών. Ορισμένες απ' αυτές τις ΜΚΟ έχουν μεγάλη και μακρόχρονη πείρα στην παροχή πραγματικής προστασίας στα θύματα της βίας: προσφορά φροντίδας ψυχολογικής, κοινωνικής, ιατρικής, αλλά και βοήθειας νομικής και δικαστικής. Η πείρα αυτή πρέπει να αξιοποιηθεί. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξ άλλου κρίνει ότι χρειάζεται ευρεία ενημέρωση του κοινού μέσω εκστρατειών στο κάθε Κράτος και έχει επισημάνει ότι όλα αυτά τα χρόνια οι οργανώσεις αυτές, καθώς και ορισμένες ομάδες γυναικών, κάνουν προσπάθειες για την ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου σχετικά με τη βία που υφίστανται οι γυναίκες, με στόχο τη δημιουργία μιας κοινωνίας ισορροπημένης, μιας κοινωνίας που τα μέλη της θα μπορούν να συμβιώνουν αρμονικά. Ας σημειωθεί ότι στα περισσότερα Κράτη-μέλη της Ε.Ε. η λειτουργία των αντίστοιχων γυναικείων ΜΚΟ χρηματοδοτείται από το Κράτος.

²⁶ «Η εμπειρία του Συμβουλευτικού έδειξε και δείχνει πάντα την ανάγκη αλλαγής της πατριαρχικής ιδεολογίας. Αυτό προσπαθούμε να πετύχουμε, με πιέσεις στους αρμόδιους κρατικούς φορείς και κυρίως με ενημέρωση και ενδυνάμωση των γυναικών, με αλληλεγγύη από γυναίκες σε γυναίκες, χωρίς πίεση και απαίτηση συμμόρφωσης και λήψης αποφάσεων, όταν αυτό είναι δύσκολο και συχνά αδύνατο για πολλές από αυτές που ζουν τη βία μαζί με τη φτώχεια και αδυνατούν να αντιμετωπίσουν τη δική τους επιβίωση και εκείνη των παιδιών τους που τις πιο πολλές φορές, εκείνες έχουν την ευθύνη τους». (Απόσπασμα από τα δεδομένα του Συμβουλευτικού κέντρου του *Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας*)

Ωστόσο, παρά την έλλειψη χρηματοδότησης, οι φεμινιστικές συλλογικότητες της χώρας μας συνεχίζουν τον αγώνα τους. Ενόψει της 25^{ης} Νοεμβρίου, ημέρας αντίστασης εναντίον της βίας κατά των γυναικών οι συλλογικότητες αυτές υψώνουν και πάλι τη φωνή τους και απευθυνόμενες στις Αρχές του τόπου επαναλαμβάνουν τα αιτήματά τους, ενώ συγχρόνως οργανώνουν εκδηλώσεις για την καλύτερη πληροφόρηση του κοινωνικού συνόλου σχετικά με το μείζον πρόβλημα της κοινωνίας : τη βία κατά των γυναικών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Έχετε κάποια χρηματοδότηση και από ποιόν;
2. Έχετε υλοποιήσει πρόγραμμα ΔΑΦΝΗ;
3. Ποιος ο ρόλος του φορέα σας, δηλ. η δική σας δράση σε ποια μορφή βίας αναφέρεται (βία στην οικογένεια, στην εργασία, βιασμός, διακίνηση προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, πορνεία κλπ.) και πως υλοποιείται;
4. Δημιουργήσατε καλές πρακτικές;
5. Έχετε συνεργασία με κρατικό φορέα, π.χ. με την αστυνομία ή άλλες υπηρεσίες;
6. Καταγράφετε τα περιστατικά και γενικότερα τις δράσεις σας;
7. Έχετε κάνει έρευνες ή μελέτες για τον χαρακτήρα, την έκταση και την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών; Μας ενδιαφέρει όχι μόνο ο αριθμός, αλλά και η ιδιαιτερότητα των περιστατικών της κάθε μορφής βίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Αριθ. Πρωτ. 2304/30-6-04

ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Π ρ ο ς

Την Γενική Γραμματέα Ισότητας

κ. Ευγενία Τσουμάνη

Δραγατσανίου 8

Αθήνα 105 59

Αθήνα 30.06.2004

Κυρία Γενική Γραμματεύς,

Επειδή μέχρι σήμερα δεν κατόρθωσα να επικοινωνήσω μαζί σας, σας καταθέτω το κείμενο αυτό με την ιδιότητά μου της συντονίστριας και ειδικής συμβούλου του Εθνικού Παρατηρητηρίου «για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών».

Στη συνάντησή μας, το μήνα Απρίλιο, με την ιδιότητά μου ως επιστημονικού μέλους της Διϋπουργικής Επιτροπής «για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών», σας είχα ενημερώσει για τις εκκρεμότητες που, για να αρθούν, έχουν ανάγκη της δικής σας παρέμβασης. Πρόκειται για α) τη συνέχιση του προγράμματος επιμόρφωσης –μέσω του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης- των επαγγελματιών που ασχολούνται με την αντιμετώπιση αυτής της βίας (δεν έγινε ούτε ένα σεμινάριο κατά τη διάρκεια του 2004), β) την κατάθεση στη Βουλή των Ελλήνων του Νομοσχεδίου για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, που η Επιτροπή μας κατέθεσε στον Υπουργό Εσωτερικών τον Οκτώβριο του 2002, γ) τη δημοσίευση του Οδηγού Νομικής Βοήθειας που εκπονήθηκε από το ΚΕΘΙ και βρίσκεται στο Εθνικό Τυπογραφείο από το 2002 και δ) την επιμέλεια για τη δημιουργία νομικής βάσης του Εθνικού Παρατηρητηρίου» για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών».

Το σημερινό μου υπόμνημα αναφέρεται στο Εθνικό Παρατηρητήριο «για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών». Όπως σας έχω ενημερώσει, κεντρικό καθήκον αυτού του τελευταίου είναι η σύνταξη της ετήσιας έκθεσής του, στην οποία θα αποτυπώνεται η πρόοδος που επιτεύχθηκε στον τομέα της βίας κατά των γυναικών μέσα στη χώρα, κατά τη διάρκεια του χρόνου λειτουργίας του.

Η Ιρλανδική Προεδρία, όπως ήδη γνωρίζετε, διοργάνωσε το Μάιο του 2004 Συνέδριο, με θέμα τη μετάβαση «από την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών, στην υλοποίησή τους» και κεντρικό αίτημα την δημιουργία και ψήφιση από τα όργανα της Ε.Ε. Οδηγίας για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών. Κατά τη διάρκεια αυτού του Συνεδρίου, του οποίου ήμουν μία από τις ομιλήτριες, έγινε επίσημα η κατάθεση της αντίστοιχης έκθεσης του Εθνικού Παρατηρητηρίου της Ιρλανδίας (πρώτου στα πλαίσια της Ε.Ε.). Με την έκθεση αυτή, ως υπόδειγμα, πρέπει να κατατεθεί και η δική μας έκθεση μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου 2004.

Όπως θα αντιληφθείτε από την ανάγνωση της έκθεσης, αλλά και των κειμένων του ΕΛΓ (Ευρωπαϊκού Λόμπυ Γυναικών) που περιέχονται στο σχετικό φάκελο, χρειάζεται να γίνει αρκετή προσπάθεια για να ετοιμαστεί εκ μέρους μας ένα αξιοπρεπές κείμενο αντίστοιχο, κατά το δυνατό, του ιρλανδικού. Έχω ήδη ζητήσει τη βοήθεια των παραγόντων που συγκροτούν το Ελληνικό Εθνικό Παρατηρητήριο. Παρακαλώ και για τη δική σας βοήθεια, που μου είναι πολύτιμη.

Συνημμένα υποβάλλω:

1. Τον φάκελο του Ιρλανδικού Παρατηρητηρίου.
2. Αντίγραφο της δικής μου ομιλίας.
3. Την ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων του ΕΛΓ

Με ιδιαίτερη εκτίμηση

Καίτη Παπαρρήγα Κωσταβάρα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Π ρ ο ς

Τον Πρωθυπουργό και Πρόεδρο
του κόμματος «Νέα Δημοκρατία»
κύριο Κώστα Καραμανλή

Κοινοποιούμενο
Στον Υπουργό Δικαιοσύνης και
Στην Γενική Γραμματέα Ισότητας

Αθήνα 31 Ιανουαρίου 2005

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Το Εθνικό Παρατηρητήριο «για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών»ⁱ, απευθύνει αυτό το γράμμα σε σας, τον Πρωθυπουργό της χώρας, καθώς και στους αρχηγούς των κομμάτων.

Στην Ιστοσελίδα της Βουλής, με τα στοιχεία A-ENDOFAM-eis, διαβάσαμε την πρόταση νόμου «για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας» και την σχετική εισηγητική έκθεση που υπογράφουν 11 γυναίκες βουλευτές.

Θυμίζουμε ότι, για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος κατατέθηκε, από την εξουσιοδοτημένη αρμόδια διϋπουργική επιτροπή στον Υπουργό Εσωτερικών & Δημόσιας Διοίκησης, πλήρες Νομοσχέδιο με την εκ 10 σελίδων εισηγητική έκθεσή της, τον Οκτώβριο του 2002. Σας επισυνάπτουμε αντίγραφα αυτών των κειμένων.

Πρόσφατα, -στις 21/01/05- δημοσιεύτηκε δήλωση της τέως Γεν. Γραμματέως κ. Μπέκου στην εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», σύμφωνα με την οποία, το Νομοσχέδιο αυτό, μετά από επεξεργασία που του έγινε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, είναι έτοιμο και «υπάρχει, αλλά δεν πρόλαβε να κατατεθεί προς ψήφιση στη Βουλή λόγω της προκήρυξης, την 7^η Ιανουαρίου του 2004, των εκλογών».

Παρακαλούμε, κύριε Πρωθυπουργέ, για την κατάθεση στη Βουλή του έτοιμου Νομοσχεδίου και της εισηγητικής έκθεσής του, ώστε να μπορέσουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς να λάβουν γνώση του περιεχομένου τους και να υποβάλουν, εάν το επιθυμούν, τις προτάσεις και παρατηρήσεις τους.

Η συντονίστρια του Εθνικού Παρατηρητηρίου
Καίτη Παπαρρήγα Κωσταβάρα

¹ Η ίδρυση του Εθνικού Παρατηρητηρίου «για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών» εξαγγέλθηκε επίσημα στις 31 Μαΐου 2003, στα πλαίσια της προεδρίας της Ελλάδας στην ΕΕ.

Χαρακτηριστικά του ΕΠ (Εθνικού Παρατηρητηρίου)

Το Εθνικό Παρατηρητήριο αποτελείται από δύο σκέλη: Το ένα σκέλος είναι ο κυβερνητικός φορέας, που μπορεί να είναι ένα ή και περισσότερα Υπουργεία και το άλλο οι συνεργαζόμενες ΜΚΟ που ασχολούνται με τη βία κατά των γυναικών. Στην Ελλάδα τον κυβερνητικό φορέα εκπροσωπεί η Γενική Γραμματεία Ισότητας και το εποπτευόμενο από αυτήν ΚΕΘΙ, οι δε ΜΚΟ στεγάζονται κάτω από την ομπρέλα του Δικτύου «για την καταπολέμηση όλων των μορφών της ανδρικής βίας κατά των γυναικών».

Προϋπόθεση λειτουργίας του ΕΠ, ανεξάρτητα από το σύστημα που ισχύει σε κάθε Κράτος, είναι η αναγνώριση της αυτονομίας του και της μη εξάρτησής του από αυτό, καθώς και η πρόβλεψη ότι αυτό αποτελεί την κριτική ματιά και φωνή για την υλοποίηση των κυβερνητικών δεσμεύσεων. Οι ΜΚΟ (Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις) θα καταγράφουν τις τυχόν ελλείψεις και παραλείψεις κατά τη λειτουργία των διαφόρων υπηρεσιών σχετικά με την αντιμετώπιση όλων των μορφών της βίας κατά των γυναικών.

Υπενθυμίζουμε ότι, τόσο η Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου όσο και η CEDAW, αναγνωρίζουν στις ΜΚΟ το δικαίωμα να παρακολουθούν την πρόοδο, τα βήματα και τα επείγοντα προβλήματα σχετικά με τα θέματα που τις απασχολούν, ανεξάρτητα από τις Κυβερνήσεις, ενώ πρέπει να χρηματοδοτούνται από τις Κυβερνήσεις για τη λειτουργία τους και τη δράση τους.

Καθήκον του ΕΠ είναι η παραγωγή μιας ετήσιας εθνικής έκθεσης σχετικά με τη βία κατά των γυναικών, αλλά και η άσκηση πίεσης προς τους αρμόδιους κυβερνητικούς φορείς για την υλοποίηση των εξαγγελόμενων μέτρων σχετικά με την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών καθώς και των συνεπειών της. Αυτονόητο ότι στην εθνική έκθεση θα συμπεριλαμβάνονται και τα κενά που τυχόν θα υπάρχουν κατά την εκτέλεση του σχετικού Εθνικού Σχεδίου Δράσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Π ρ ο ς

Τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων
Κ. Απόστολο Κακλαμάνη

Αθήνα, 4 Δεκεμβρίου 2003

Αιτήματα:

1) Κατάργηση του Νόμου 2734/99 ως ανενεργού επί 4ετία (στην Ελλάδα, νόμος που δεν εφαρμόζεται επί 2 χρόνια από την ψήφισή του, καταργείται)

2) Λειτουργία διαλόγου για ορθή νομοθετική ρύθμιση.

Επιχειρήματα αντλήσαμε από το κείμενο της ΚΕΔΚΕ (με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις):

Σελ.1, παρ. 1: «η εφαρμογή του νόμου είναι ανέφικτη».

Σελ.1, παρ. 6 «Ένας νηφάλιος, σοβαρός και συγκροτημένος διάλογος, ενδιαφέρον αλλά και ευκταίο θα ήταν να ανοίξει»

3) Απορρίπτουμε ως *απαράδεκτη την αναγνώριση της δραστηριότητας του «εκδίδεσθαι» ως επαγγέλματος.*

Σύμφωνα με τη Διακήρυξη και την Πλατφόρμα του Πεκίνου, αυτό αποτελεί ευθεία προσβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

4)Απορρίπτουμε τον ισχυρισμό ότι δήθεν ο Ν.2734/99 προστατεύει τα εκδιδόμενα πρόσωπα με την επαγγελματοποίησή τους, επειδή τάχα πριν από αυτό τον νόμο διώκονταν.

Στη χώρα μας η πορνεία δεν ήταν παράνομη. Το ίδιο το κείμενο των προτεινόμενων τροποποιήσεων αναφέρεται στο αναγνωρισμένο από το 1982 σωματείο των εκδιδόμενων (Πολ. Πρωτ. Αθηνών 1451/1982 =παρ. 4 σελ. 2 του κειμένου), που αποδεικνύει τη νομιμότητά τους.

5) Παράνομη και ανεπίτρεπτη είναι η επαναφορά της λειτουργίας των οίκων ανοχής. Έχουν καταργηθεί από το 1981.

(*Σημείωση:* Τα αιτήματα αυτά τα διατυπώσαμε σε όσες συναντήσεις είχαμε με τους εκπροσώπους των κοινοβουλευτικών κομμάτων και με την Γενική Γραμματέα Ισότητας, κ. Έφη Μπέκου, την οποία επί πλέον εφοδιάσαμε και με αποσπάσματα από έρευνες και μελέτες που συγκέντρωσε το «Δίκτυο για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών» -το ένα από τα δύο σκέλη του Εθνικού Παρατηρητηρίου. Σας επισυνάπτουμε το σχετικό κείμενο)

1.- Βία και ανθρώπινα δικαιώματα. Ούτε για μια στιγμή δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι όλες οι μορφές βίας διακηρύσσονται ως ασυμβίβαστες με την αξιοπρέπεια του ανθρώπου και επίσης ότι παραβιάζουν τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Κι' ακόμη ότι, μετά τη Διακήρυξη του Πεκίνου, η πορνεία αναγνωρίζεται ως η πιο σκληρή μορφή βίας κατά των γυναικών.

Comment:

Βασικό ανθρώπινο δικαίωμα είναι η ελευθερία του ατόμου απαλλαγμένη από κάθε μορφή γενετήσιας (σεξουαλικής) εκμετάλλευσης. Το κράτος μας θεσμοθετεί την προστασία της τιμής και της αξιοπρέπειας του ατόμου, της σωματικής και διανοητικής ακεραιότητας, της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, συγχρόνως όμως ενδυναμώνει το θεσμό της πορνείας.

Δεν δικαιούνται όλοι οι άνθρωποι ισότιμα γενετήσια ακεραιότητα και αυτονομία;

2.- Η πορνεία ως ελεύθερη επιλογή. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι ένας μικρός αριθμός ανθρώπων δηλώνει ότι επιλέγει την πορνεία. Με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, ένας μικρός αριθμός ανθρώπων δηλώνει ότι επιλέγει να κάνει χρήση επικίνδυνων ναρκωτικών, όπως η ηρωίνη. Ωστόσο, ακόμα και αν αυτοί οι ορισμένοι άνθρωποι επιλέγουν να κάνουν χρήση ηρωίνης, η κοινωνία και το κράτος εξακολουθούν να αναγνωρίζουν ότι η χρήση ηρωίνης είναι επιβλαβής και δεν προβαίνουν στη νομιμοποίηση της χρήσης της. ***Στην περίπτωση της ηρωίνης, το κριτήριο είναι η βλάβη που προκαλεί στο άτομο, και όχι η ελεύθερη επιλογή του ατόμου. Γιατί λοιπόν στην πορνεία το κριτήριο είναι η ελεύθερη επιλογή του ατόμου και όχι η βλάβη που προκαλεί στο άτομο;***

Κατά συνέπεια έχουμε ευθεία παραβίαση της αρχής της ισότητας έναντι του νόμου, εφόσον ο νόμος χρησιμοποιεί διαφορετικά κριτήρια.

3.- Αν η πορνεία είναι ελεύθερη επιλογή, τότε γιατί οι άνθρωποι που βρίσκονται στην πορνεία συνήθως είναι αυτοί με τις λιγότερες επιλογές;

Ακόμα και μία έκθεση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (UN International Labor Organization) το 1998, που σκοπό είχε να προτείνει τη βιομηχανία του σεξ ως νόμιμη μορφή οικονομικής δραστηριότητας, βρήκε ότι η πορνεία είναι μία από τις πιο απάνθρωπες μορφές εργασίας. Οι έρευνες που διεξάχθηκαν σε τέσσερις χώρες έδειξαν ότι οι -κατά το πλείστον- γυναίκες εργάζονταν με «βαριά καρδιά», «ένιωθαν εξαναγκασμένες να το κάνουν», υπέφεραν από «συνειδησιακά προβλήματα», και είχαν πολύ αρνητική εικόνα για τον εαυτό τους. Μεγάλο ποσοστό δήλωνε ότι θα ήθελε να εγκαταλείψει αυτή τη δουλειά εάν τα κατάφερνε (Lim, 1998: 213). Γιατί η διάσταση που υπάρχει ανάμεσα στην υπόσχεση προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων που προσφέρει ο νόμος και την πραγματική ζωή των ανθρώπων που βρίσκονται στην πορνεία είναι αβυσσαλέα.

Τα ***αποτελέσματα έρευνας*** που πραγματοποιήθηκε σε πέντε χώρες (Νότια Αφρική, Ταϊλάνδη, Τουρκία, ΗΠΑ, Ζάμπια), σε δείγμα 475 ανθρώπων που βρίσκονται στην

πορνεία (συμπεριλαμβανομένων γυναικών, ανδρών και τραβεστί), (1998, Melissa Farley, Isin Baral, Merab Kiremire, Ufuk Sezgin, “Prostitution in Five Countries: Violence and Posttraumatic Stress Disorder” *Feminism & Psychology* 8 (4): 405-426) έδειξαν ότι **η πορνεία είναι μία πράξη βίας, που έχει σοβαρές τραυματικές συνέπειες για το άτομο.** Συγκεκριμένα:

- Περίπου 80% των γυναικών που εκδίδονται είναι θύματα βιασμού. Μία πόρνη βιάζεται κατά μέσο όρο οκτώ με δέκα φορές το χρόνο. Οι γυναίκες που βρίσκονται στην βιομηχανία του εμπορικού σεξ αποτελούν τη νούμερο ένα ομάδα υψηλού κινδύνου για βιασμό.
- 62% των ανθρώπων που βρίσκονται στην πορνεία δηλώνουν ότι έχουν βιαστεί.
- 73% των ανθρώπων που βρίσκονται στην πορνεία δηλώνουν ότι έχουν υποστεί σωματική βία.
- 72% των ανθρώπων που βρίσκονται στην πορνεία δηλώνουν ότι έχουν υπάρξει ή είναι τώρα άστεγοι.
- 92% των ανθρώπων που βρίσκονται στην πορνεία δηλώνουν ότι θέλουν να ξεφύγουν από την πορνεία άμεσα.
- Όπως και οι βετεράνοι πολέμων, οι άνθρωποι στην πορνεία υποφέρουν από μετατραυματικό στρες, που είναι μία ψυχολογική αντίδραση σε ακραία σωματικά και ψυχολογικά τραύματα. 67% των ανθρώπων που βρίσκονται στην πορνεία διαγνώστηκαν με μετατραυματικό στρες – ποσοστό παρόμοιο με αυτό των θυμάτων βασανιστηρίων.

4.- Η πορνεία ως επάγγελμα. Η νομιμοποίηση της πορνείας ως επάγγελμα και η απελευθέρωση της βιομηχανίας του εμπορικού σεξ ουσιαστικά καταρρίπτει την αρχή του σεβασμού και της προστασίας της αξίας του ανθρώπου. Σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το ανθρώπινο σώμα ως σύνολο, και τα όργανά του και οι λειτουργίες του ειδικότερα, απαγορεύεται να είναι αντικείμενο εμπορικής συναλλαγής. Γι’ αυτό απαγορεύτηκε η δουλεία, και για αυτό **απαγορεύεται το εμπόριο ανθρωπίνων οργάνων.** Απαγορεύεται, για παράδειγμα, να πουλήσει κάποιος τα νεφρά του για οικονομικό όφελος. **Γιατί δεν απαγορεύεται να πουλήσει κάποιος τα γεννητικά του όργανα για οικονομικό όφελος;**

Ως εκ τούτου, με τη νομιμοποίηση των εμπορικών συναλλαγών που έχουν ως αντικείμενο τη χρήση ανθρωπίνων γεννητικών οργάνων, εισάγεται παράνομη επιλεκτική εφαρμογή των νομοθετικών απαγορεύσεων της εμπορικής συναλλαγής με αντικείμενο το ανθρώπινο σώμα, και παραβιάζονται βασικές αρχές όπως του σεβασμού της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, της σωματικής και διανοητικής ακεραιότητας, της γενετήσιας ελευθερίας, και της αρχής να μην υπόκεινται κανείς άνθρωπος σε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση.

5.- Η νόμιμη εμπορευματοποίηση των ανθρωπίνων γενετήσιων λειτουργιών ενέχει πολλούς και σοβαρούς κινδύνους για το μέλλον της κοινωνίας γενικότερα. Ποιο άλλο «επάγγελμα» είναι τόσο βαθιά απάνθρωπο, που τα εργαλεία του είναι τα γεννητικά όργανα του ανθρώπου που το εξασκεί; Ποιο άλλο ενέχει τόσο έντονα διάκριση των φύλων, αφού κατά το πλείστον αγοράζονται οι γενετήσιες σωματικές λειτουργίες των γυναικών, και οι άνδρες που αγοράζονται είναι για να χρησιμοποιηθούν σαν γυναίκες;

Υποστηρίζεται ότι ένα νόμιμο σύστημα πορνείας με ελεγχόμενους οίκους ανοχής όπου θα εφαρμόζεται πολιτική υποχρεωτικής χρήσης προφυλακτικού, προστατεύει τα εκδιδόμενα άτομα και τη δημόσια υγεία. Ένα νόμιμο σύστημα πορνείας που περιλαμβάνει υποχρεωτικές ιατρικές εξετάσεις και πιστοποιήσεις μόνο για τα εκδιδόμενα άτομα και όχι για τους πελάτες, εισάγει απαράδεκτη διάκριση εναντίον των εκδιδομένων ατόμων και επιπλέον, είναι επικίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Σε μία έρευνα που διεξάχθηκε στις ΗΠΑ, 47% των εκδιδομένων ατόμων που ρωτήθηκαν δήλωσαν ότι οι πελάτες ζητούσαν σεξ χωρίς προφυλακτικό, 73% δήλωσαν ότι οι πελάτες προσφέρουν περισσότερα χρήματα για σεξ χωρίς προφυλακτικό, και 45% δήλωσαν ότι κακοποιήθηκαν από πελάτες όταν επέμειναν στη χρήση προφυλακτικού. Είναι γνωστό ότι πελάτες μεταδίδουν νοσήματα στους συντρόφους τους, και ότι είναι πιο εύκολη η μετάδοση του HIV-AIDS από άνδρες σε γυναίκες. Σε μία αμφοτεροβαρή ενοχική σχέση, όπως είναι η προφορική σύμβαση για την μίσθωση σεξουαλικών υπηρεσιών, **είναι παράνομος και άδικος ο υγειονομικός έλεγχος μοναχά του ενός εκ των συμβαλλομένων.**

6.- Η αρχή των ίσων ευκαιριών για όλους δεν μπορεί να εφαρμοστεί για όσο καιρό άνθρωποι αγοράζονται, πωλούνται και πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης μέσω της πορνείας.

Οι νόμιμες ή αποπαινωποιημένες βιομηχανίες του σεξ (βιομηχανίες εμπορικού σεξ), αποτελούν μία από τις γενεσιουργές αιτίες της εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση, γιατί νομιμοποιούν τη ζήτηση. Ένα από τα επιχειρήματα για την επαγγελματοποίηση της πορνείας στην Ολλανδία ήταν ότι θα έπαυε η εκμετάλλευση φτωχών μεταναστριών, που διακινούνται παράνομα με σκοπό την εκμετάλλευσή τους στη βιομηχανία του εμπορικού σεξ. Ωστόσο, το 80% των γυναικών στα πορνεία της Ολλανδίας εξακολουθούν να είναι αλλοδαπές μετανάστριες. Εξάλλου, με τη νομιμοποίηση της πορνείας ως μέσο προστασίας των παρανόμως εκδιδομένων μεταναστριών είναι σαν να **προτείνει το κράτος την πορνεία ως νόμιμη εναλλακτική της φτώχειας.** Το κράτος γίνεται λοιπόν προαγωγός.

Αντί το κράτος να επαγγελματοποιήσει την αγοραπωλησία ανθρώπινων γενετήσιων λειτουργιών, ιδίως ως εναλλακτική στη φτώχεια, το κράτος θα μπορούσε να αντιμετωπίσει τη ζήτηση για την εμπορευματοποίηση των ανθρώπινων γενετήσιων λειτουργιών με την ποινικοποίηση αυτών που είναι πρόθυμοι να αγοράσουν μια γενετήσια ανθρώπινη λειτουργία.

Αντί το κράτος να φορολογεί τη βιομηχανία του σεξ, συμμετέχοντας στα απάνθρωπα κέρδη, θα μπορούσε να επενδύσει στο μέλλον των εκδιδομένων ανθρώπων προσφέροντας πραγματικές εναλλακτικές οικονομικής επιβίωσης με τη δήμευση των περιουσιακών στοιχείων της βιομηχανίας του σεξ.

Σημειώσεις

1. Η Σουηδία υιοθέτησε το Νόμο για τη Βία κατά των Γυναικών 1997/98:55, που απαγορεύει και ποινικοποιεί την αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών. Είναι μία πρωτοποριακή προσέγγιση, που στόχο έχει τη ζήτηση της αγοράς ανθρώπινων γενετήσιων λειτουργιών. Ο Σουηδικός νόμος διακηρύσσει ότι η πορνεία είναι ένα

ανεπιθύμητο κοινωνικό φαινόμενο και αποτελεί εμπόδιο για την επίτευξη της ισότητας μεταξύ των φύλων.

2. Ο κ. Μπίστης, σε συνέντευξή του στην εκπομπή της NET «Πρώτη Γραμμή», στις 5/10/2003 υποστήριξε ότι «όλες οι χώρες αναγνωρίζουν την πορνεία ως επάγγελμα». Στην πραγματικότητα, στην Ε.Ε. (Ευρωπαϊκή Ένωση) μόνον η Ελλάδα και η Ολλανδία καθιερώνουν την πορνεία ως επάγγελμα. Οι περισσότερες χώρες σε ολόκληρη την υφήλιο δεν την αναγνωρίζουν ως επάγγελμα. Διαφορετικά η «μετανάστευση για τη σεξουαλική εργασία» θα νομιμοποιούταν. Κάτι που είναι αντίθετο με τις κυριότερες Συμβάσεις του ΟΗΕ, όπως το άρθρο 6 της CEDAW, η Σύμβαση «για την καταπολέμηση της εμπορίας των προσώπων και της εκμετάλλευσης της πορνείας του άλλου» (1949) και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Και φυσικά η τυχόν αναγνώριση της πορνείας ως επαγγέλματος θα έλθει σε αντίθεση με τις νομοθεσίες των Κρατών που εφαρμόζουν τη Σύμβαση του 1949.

Στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε διευκρίνιση ή συμπληρωματική πληροφορία

Για το Δίκτυο για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών

Καίτη Παπαρρήγα Κωσταβάρα

Συντονίστρια του Εθνικού Παρατηρητηρίου για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

ΜΗΝΥΜΑ

Του Σύνδεσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας για την 25 Νοεμβρίου «Διεθνή Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών»

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας εκτιμά θετικά το γεγονός, ότι η βία κατά των γυναικών αναγνωρίζεται πλέον ως σοβαρό κοινωνικό φαινόμενο, που χρειάζεται αντιμετώπιση.

Στο αποτέλεσμα αυτό συνέβαλαν οι άοκνες προσπάθειες των φεμινιστικών γυναικείων οργανώσεων, η πολιτική των διεθνών οργανισμών και οι ενέργειες της πολιτείας, υποστηριζόμενες σε σημαντικό βαθμό από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο Σύνδεσμος είναι από μακρού χρόνου μέτοχος αυτών των αγώνων.

Σήμερα όλες οι δράσεις πρέπει να κατατείνουν στην εξάλειψη της βίας λόγω φύλου, που παραβιάζει κατάφωρα τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών.

Επείγουσα προτεραιότητα σε αυτήν την πορεία αποτελούν:

- το νομοθετικό πλαίσιο για την ενδοοικογενειακή βία
- η δημιουργία δομών για την αρωγή στα θύματα εμπορίας, εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων, της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής (Ν. 3064 από 15/10/2002)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

Δελτίο Τύπου

Κέντρου Έρευνας και Υποστήριξης Θυμάτων Κακοποίησης και Κοινωνικού Αποκλεισμού (Ε.Κ.Υ.Θ.Κ.Κ.Α.)

Θέμα : Η πρώτη καταδίκη από Ελληνικό Δικαστήριο για εμπορία και διακίνηση ανθρώπων (trafficking)

Καταδικάστηκαν στο Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Κακουρηγημάτων Καβάλας σε Α΄ βαθμό οι κατηγορούμενοι: Πέτρος Κογκαλίδης, Ηλίας Δέτσος και Αικατερίνη Κατσάνα για τις πράξεις σωματεμπορίας και μαστροπίας, σύμφωνα με το νόμο 3064/2002 «όποιος με τη χρήση βίας, απειλής ή άλλου εξαναγκαστικού μέσου ή την επιβολή ή την κατάχρηση εξουσίας προσλαμβάνει, μεταφέρει ή προωθεί εντός ή εκτός της επικράτειας, κατακρατεί, υποθάλπει, παραδίδει με ή χωρίς αντάλλαγμα σε άλλον ή παραλαμβάνει από άλλο πρόσωπο με σκοπό να προβεί ο ίδιος ή άλλος στη γενετήσια εκμετάλλευσή του, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι 10 ετών και χρηματική ποινή 10.000 – 50.000 ευρώ». Σύμφωνα με το νόμο, επιβλήθηκε στον α΄ κατηγορούμενο ποινή φυλάκισης 12 ετών 10 μηνών και 10 ημερών και χρηματική ποινή 52.626 Ευρώ, ενώ στους άλλους δύο επιβλήθηκαν ποινές με ελαφρυντικά.

Η δίκη διεξήχθη σε κλίμα έντασης και συνεχών απειλών από την πλευρά των κατηγορουμένων και μερίδας της τοπικής κοινωνίας του μικρού χωριού τους. Η ανοχή και η αδιαφορία για τέτοιου είδους φαινόμενα καταδεικνύουν την ανάγκη ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης σε ζητήματα σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η αναγνώριση ως «θύμα σωματεμπορίας και διακίνησης (trafficking)» έγινε από τον Εισαγγελέα Δράμας. Το θύμα φιλοξενήθηκε στον ξενώνα του Κέντρου Έρευνας και Υποστήριξης Θυμάτων Κακοποίησης και Κοινωνικού Αποκλεισμού (Ε.Κ.Υ.Θ.Κ.Κ.Α.), η λειτουργία του οποίου χρηματοδοτείται από την Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΥΔΑΣ) του Υπουργείου Εξωτερικών, στο πλαίσιο του προγράμματος ΤΟΞΟ. Επιστημονική ομάδα από ψυχολόγο, κοινωνικό λειτουργό, δικηγόρο παρείχε στο θύμα κοινωνική, ψυχολογική υποστήριξη και νομικές συμβουλές στη μεγάλη διαδρομή που έπρεπε να διανύσει ως την αίθουσα του δικαστηρίου. Το θύμα υποστηριζόταν και κατά τη διάρκεια της δίκης. Η πολιτική αγωγή εκπροσωπήθηκε από δικηγόρο Αθηνών, η οποία παραστάθηκε αφιλοκερδώς.

Αυτή η πρώτη καταδίκη είναι ένα μεγάλο βήμα στην καταπολέμηση του φαινομένου του trafficking, τονίζει δε την ανάγκη να πραγματοποιηθούν ακόμα μεγαλύτερα και πιο αποφασιστικά βήματα, με εθνικό συντονισμό κυβέρνησης, υπουργείων, ΜΚΟ (Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων) και πολιτών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7

(Απόσπασμα από άρθρο της εφημερίδας «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», 01/02/2004)

«Ροζ» αγγελίες στην υπηρεσία σωματεμπόρων

Τα κυκλώματα χρησιμοποιούν απογευματινές εφημερίδες για να αλιεύσουν πελάτες

Της ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Μια «ροζ» αγγελία, από τις εκατοντάδες που δημοσιεύονται καθημερινά στις τελευταίες σελίδες απογευματινών εφημερίδων, ήταν η άκρη του νήματος που οδήγησε πριν από μερικές ημέρες την Ειδική Ομάδα Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων (antitrafficking) του Τμήματος Ηθών της Ασφάλειας Αττικής στην εξάρθρωση του μεγαλύτερου μέχρι σήμερα κυκλώματος εμπορίας γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Συνολικά 22 άτομα κατηγορούνται για συμμετοχή στο κύκλωμα, που εκμεταλλεόταν 28 γυναίκες, είχε καταγεγραμμένους 15.000 πελάτες και έσοδα τουλάχιστον 100.000 € το μήνα.

(...) Ενδεικτικά, στις σελίδες των μικρών αγγελιών απογευματινών εφημερίδων διαβάζει κανείς για «ναζιάρες κουκλίτσες», «λάγνα κορμιά», «νεόφερτα μοντέλα με τέλειες αναλογίες», «ζουμερές υπάρξεις με ιδανικά κορμιά», «εκρηκτικά μωρά». Υπόσχονται «δυνατές συγκινήσεις», «πρωτόγνωρα παιχνίδια», «κόλπα μοναδικά κι ανεπανάληπτα» κ.ο.κ.

(...) Οι αγγελίες αυτές φιλοξενούνται σε στήλες κάτω από γενικόλογους και πιο «αθώους» τίτλους, όπως Προσωπικά, Μασάζ ή Γνωριμίες. Η εξάρθρωση κυκλωμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης από την αστυνομία έχει καταδείξει πολλές φορές ότι πίσω από τις όλο υπονοούμενα αγγελίες κρύβονται υποθέσεις καταναγκαστικής πορνείας δεκάδων γυναικών, συχνά και ανήλικων κοριτσιών. Η διαπίστωση αυτή δεν δείχνει να προκαλεί το ενδιαφέρον της Δικαιοσύνης (...) Για τα μέσα που δημοσιεύουν αυτές τις αγγελίες, τα έσοδα είναι σημαντικά. Σε ορισμένες εφημερίδες καθημερινά δημοσιεύονται μερικές εκατοντάδες αγγελίες αυτού του τύπου. Μάλιστα, αξίζει να σημειωθεί ότι η χρέωση για τη δημοσίευσή τους είναι σχεδόν τριπλάσια από τη χρέωση για μια οποιαδήποτε άλλη αγγελία. Αντιλαμβάνεται λοιπόν κανείς ότι τα έσοδα ανέρχονται σε αρκετές χιλιάδες € ημερησίως, χρήματα που αντλούνται από τα έσοδα της παράνομης πορνείας.

Μόλις μία φορά έχει δοθεί εισαγγελική εντολή για τη διερεύνηση της δημοσίευσης «ροζ» αγγελιών από τον ημερήσιο Τύπο. Παραπέμφθηκαν στο δικαστήριο συνολικά 20 υποθέσεις, οι οποίες αφορούσαν έξι απογευματινές εφημερίδες και μία κυριακάτικη. (...) Παρά το πανομοιότυπο της κατηγορίας, οι αποφάσεις ήταν διαφορετικές. Από αυτές, οι 16 ήταν αθωωτικές, δύο ήταν καταδικαστικές, ενώ στις άλλες δύο το δικαστήριο θεώρησε ότι είναι αναρμόδιο για την εκδίκαση της υπόθεσης. Στο σκεπτικό των περισσότερων από τις αθωωτικές αποφάσεις αναφέρεται ότι η διευκόλυνση της ασέλγειας, που ήταν η κατηγορία, δεν αποτελούσε κατά κύριο λόγο μέρος του βιοποριστικού επαγγέλματος του κατηγορουμένου. Σε άλλες αναφέρεται ότι η δημοσίευση της αγγελίας δεν αποδεικνύει ότι πράγματι προέκυψε στη συνέχεια ασέλγεια, ώστε να τεκμηριώνεται το αδίκημα της διευκόλυνσής της. Όσον αφορά στις καταδικαστικές αποφάσεις, συνοδεύθηκαν από ποινές φυλάκισης ενός και δέκα μηνών αντίστοιχα, οι οποίες ήταν μετατρέψιμες σε χρηματικές ποινές.
